

Ginzei Qedem

Genizah Research Annual



Ginzei Qedem

Genizah Research Annual

Volume

10

2014

Editor

Y. Zvi Stampfer

Editorial board:

Menachem Ben-Sasson (Hebrew University), Haggai Ben-Sammi (Hebrew University), Robert Brody (Hebrew University), Y. Zvi Stampfer (Hebrew University and Ben-Zvi Institute, Jerusalem)

International Advisory board:

Mark R. Cohen (Princeton University), Nell Danzig (Jewish Theological Seminary Of America), James Diamond (University of Waterloo), Yaakov Elman (Yeshiva University), Mordechai A. Friedman (Tel-Aviv University), Menachem Kahana (Hebrew University), Stefan C. Reif (Cambridge University, UK), Sarah Stroumsa (Hebrew University)

Cover design and concept: Dvora Lifschitz

Hebrew Language Editing: Yehezkel Hovav

English Language Editing: Eve Levavi Feinstein

Editorial assistant: Avihay Gamdani

Typesetting: Yogev Barda

Printing: Gala Pre Press Ltd., Kadima, Israel

Production: Judith Loebenstein-Witztum

Cover illustration:

Ms. CUL T-S 16.378; reproduced here with the permission of the Syndics of Cambridge University Library

Printed in Israel

Ginzei Qedem is produced by the Ben-Zvi Institute of Yad Izhak Ben-Zvi and the Hebrew University of Jerusalem on behalf of the Friedberg Genizah Project.

© All rights reserved to the Friedberg Genizah Project.

A joint venture between the Jewish Manuscript Preservation Society and the Friedberg Genizah Project

ISSN 1565-7353

Copies of this journal may be ordered from

Yad Izhak Ben-Zvi, POB 7660, Jerusalem 91076; fax 972-2-5398838

bookstore@ybz.org.il

Table of Contents

English Section

| | |
|--|-----|
| Editorial Statement | 7* |
| A Babylonian Jewish Aramaic Magical Booklet from the Damascus Genizah | |
| Gideon Bohak and Matthew Morgenstern | 9* |
| Divine Love and the Salvation of Israel | |
| A New Composition for the Seventh Day of Passover | |
| Wout van Bekkum and Naoya Katsumata | 45* |
| English Summaries | 98* |

Hebrew Section

| | |
|---|-----|
| Documents from Afghanistan in the National Library of Israel | |
| Ofir Haim | 9 |
| Geniza Fragments of <i>The Sword of Moses</i> | |
| Yuval Harari | 29 |
| The Order of Torah Reading for weekdays and Minchah of Shabbat from the period of the Geonim | |
| Mordechai Dov Weintraub | 93 |
| A New Panegyric in the Handwriting of Avraham ben Shlomo | |
| Yaron Lisha | 121 |

A Comparative Discussion of Prophetic
Visions in Jeremiah and Amos
Meirav Nadler 129

The Book of the Law in the House of the Lord is
a Copy (‘nuskha’) Written by Moses: Yefet ben ‘Elī’s
Commentary on 2 Kings 22:1 – 23:3
Meira Polliack and Ilana Sasson 157

Book Review

Remains of Halakhic Responsa in the Cairo Geniza
Abraham David 193

Editorial Statement

We are pleased to present the tenth volume of *Ginzei Qedem*, an annual publication devoted to Genizah texts and studies. The term Genizah here functions as a collective noun for the Genizot around the world, and the current volume demonstrates the broad variety of the genre and its research. An article on the documents of the newly discovered Afghanistan Genizah is included here, together with texts from the recently re-discovered Damascus Genizah as well as new texts from the well-known Cairo Genizah.

The diversity of the Genizah research is displayed in this volume as well, as it represents many fields, including Biblical studies and exegesis, Halakha, liturgy, history, magic, and more.

Ginzei Qedem's purpose is to provide a specialized venue for the field of Genizah research, in the hope that research on and publication of Genizah texts will, in time, enrich both traditional and academic Jewish studies, as well as Islamic ones.

Genizah research has made great strides in the last decade, mainly with the establishment of the Friedberg Genizah Project, of which Ginzei-Qedem is one branch. As part of the effort to serve our readers, the electronic edition of Ginzei Qedem will be assimilated in the FGP website and will be synchronized with the images and the bibliographic data of the FGP database.

Contributions to Ginzei Qedem may be in Hebrew or English. Any substantial quotations in a language other than that in which the article is

written must be accompanied by a translation, and articles in Hebrew must be accompanied by an English abstract.

Contributions may be sent to: Ben-Zvi Institute, P.O.B. 7660, Jerusalem 91076, Israel. Contributions and queries may also be sent by e-mail to the editor at zvi56@ybz.org.il.

Divine Love and the Salvation of Israel: A New Composition for the Seventh Day of Passover

Wout van Bekkum and Naoya Katsumata

Introduction

For thousands of years, *Shir Ha-Shirim*, the Song of Songs or Canticles, has been accepted in Judaism as an expression of love between God and His people, Israel. The contents and form of Canticles, as the book appears in the Hebrew Scriptures, present a man and a woman expressing their love and affection for each other. The two protagonists praise each other's appearance via a series of detailed statements that describe and laud the beloved, using a variety of techniques ranging from simple adjectives to extended metaphors and similes.

Much has been said and written about the background of Canticles within the context of ancient cultures vis-à-vis Judaism.¹ Although Canticles may have represented a form of amusement or entertainment in a secular environment, scholars have pointed out that rabbinic Judaism would take its allegorical, traditional interpretation for granted.² The

* We are indebted to Sarah Cohen, The Ezra Fleischer Institute for the Research of Hebrew Poetry in the Genizah, and the anonymous reviewer for their valuable suggestions and comments.

1 David Stern, *Jewish Biblical Interpretation and Cultural Exchange: Comparative Exegesis in Context* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2008), 87–107.

2 This is what one can learn from *Tosefta Sanhedrin* 12:10: “Whoever warbles *Canticles* at banqueting houses, treating it like an ordinary song, has no share in the World to Come.”

prominent Rabbi Akiba ben Joseph defended the presence of Canticles in the canon of scriptural books by stating that “the whole world is not worth the day on which Canticles was given to Israel, for all of Scripture is holy, but Canticles is the holy of holies.”³

The significance of Canticles for the Feast of Unleavened Bread, or Passover, is established in both early and later midrashim, such as *Mekhilta de-Rabbi Ishmael* and *Shir Ha-Shirim Rabbah*. Interpretations in these works generally presuppose a spiritual meaning, identifying the two lovers with God and Israel.⁴ Targumists and early hymnists, such as Yannai, situate Canticles within the midrashic tradition of the Ten Songs that are found in Scripture. Both Canticles and the Song of the Sea (Exodus 14:30–15:18) are in the list, illuminating the divine–human relationship in general and the bond between God and the people of Israel in particular.⁵ Like Canticles, the Song of the Sea is associated with Passover and was designated as the scriptural reading for the seventh day of the festival. The Song is introduced in Exod 14:30–31: “Thus the Lord saved (*wayyosha*) Israel on that day out of the hand of Egypt, and Israel saw Egypt lying dead upon the seashore. Israel saw the great work which the Lord did upon Egypt, and the people feared the Lord and believed in the Lord and in His servant Moses.” Although it is not known when the Song of the Sea was chosen for the Passover reading, in later Genizah manuscripts the seventh

3 *M. Yadayim* 3:5.

4 Tamar Kaddari, “‘Friends Harken to Your Voice’: Rabbinic Interpretations of the Song of Songs,” in *Approaches to Literary Readings of Ancient Jewish Writings*, ed. Klaas Smelik and Carolien Vermeulen (Studia Semitica Neerlandica 62; Leiden, 2014); see also Mark W. Elliott, *The Song of Songs and Christology in the Early Church, 381–451* (Tübingen: Mohr Siebeck, 2000), 1–50.

5 Ezra Fleischer, *Statutory Jewish Prayers: Their Emergence and Development* (ed. Shulamit Elizur and Tova Beeri; Jerusalem, 2012) 1:728; idem, “Joseph Ibn Abitur: A Qedushta for Yom Wayyosha,” in *Jerusalem Studies in Hebrew Literature: Essays in Memory of Menahem Zulay* (Jerusalem, 2007), 133–70, esp. 143.

day of Passover is explicitly called *yom wayyosha*, “the day that God saved [Israel].”⁶

The connection between the Song of the Sea and Jewish liturgical poems, known as *piyyutim*, may have led the writers of these hymns (*paytanim*) to pay specific attention to the story of the miraculous divine rescue of Israel from Egyptian rule. The sixth-century Byzantine *piyyut* tradition also shows a clear preference for using Canticles as a basis for lengthy poems in which, verse by verse, predominantly midrashic elements are combined into rhyming strophes. Nevertheless, scholars have been unable to assert an original connection between the liturgical reading of the Song of the Sea and the seventh day of Passover.⁷ The reading and subsequent exposition of Canticles pertain to the general themes of Passover without any specific application to the seventh day.⁸ Over the centuries, the connection between Canticles and the story of *wayyosha* seems to have been strengthened, and it figures in a number of compositions at a later stage in the development of Jewish hymns. Thus, one finds, in the oeuvre of the tenth-century cantor-poet Josef ben Hayyim Al-Baradani from Baghdad, four *yotser* compositions based on Canticles, of which two are intended to be sung on the first day of Passover and one on the seventh day.⁹ The tenth century seems to be the period in which

6 Jacob Mann, *The Bible as Read and Preached in the Old Synagogue* (New York: Ktav, 1940; repr. 1970), 435–40; Ezra Fleischer, *לנוסחי התפילה בימות החג כמנהג ארץ ישראל* [*Statutory Jewish Prayers: Their Emergence and Development*] (ed. Shulamit Elizur and Tova Beeri; Jerusalem: Magnes, 2012), 750: “The seventh day of Passover is called *יום ויושע* in Palestinian sources.”

7 Z. M. Rabinovitz, ed., *The Liturgical Poems of Rabbi Yannai According to the Triennial Cycle of the Pentateuch and the Holidays* (Jerusalem: Bialik, 1987), 265–89.

8 Jonah Fraenkel, *Mahzor Pesach* (Jerusalem: Koren, 1993), 139–52. This is one of many examples in which one can find Canticles in the context of the first day of Passover rather than the seventh.

9 The fourth composition based on Canticles is meant for Sabbath Rosh Chodesh; see Tova Beeri, ed., *The Great Cantor of Baghdad: The Liturgical Poems of Joseph ben Hayyim Al-Baradani* (Jerusalem: Ben-Zvi Institute, 2002), 281 (Sabbath Rosh Chodesh), 406–8 (first day of Passover), and 436 (*ויושע*).

paytanim in other regions honed their artistic skills by creating full-fledged Hebrew compositions based on the reading of the *wayyosha* portion in all the initial lines in the poems that elaborate Canticles. Other hymnists who remain anonymous applied this connection between Canticles and the *seder le-wayyosha* to remarkably long compositions, which are of exemplary quality in the history of Jewish hymnography.

Poetic Devices of the Seder (Published in 1995–1999)

The first published and anonymously written *seder*, known as the *seder le-wayyosha*, stems from nineteen manuscripts in the Genizah and was published in 1995–1999.¹⁰ The structural features of this poem are as follows: forty stanzas (a total of six hundred lines) consist of fifteen lines each, subdivided into three strophes of four lines each and one concluding strophe of three lines. The concluding strophes of each stanza open with the same word that ends the preceding verse (*anadiplosis*, or *shirshur*). Each line, except the verse endings, bears one of the letters of an alphabetical acrostic. Every set of two stanzas makes up a full acrostic, alternately **אבג"ד** and **תשר"ק**, throughout the composition. The poem opens with the first word of the first verse of Canticles, and each succeeding quatrain opens with the first word of the following verse, continuing through the whole book of Canticles. The ten famous scriptural songs mentioned in the *Mekhilta'ot* and *Targum* are referenced by citation of each individual word in the third line of each quatrain.¹¹ Each stanza closes with a verse from the Song of the Sea or the Song of Deborah (Judges 5:1–20), alternating between the two biblical poems. These scriptural

10 Wout Jac. van Bakkum, “*Shir Ha-Shirim*, a Medieval Hebrew Poem for the Seventh Day of Passover,” *Dutch Studies in Near Eastern Languages and Literatures* 1 (1995), 21–84; *idem*, “Additions to seder *Shir Ha-Shirim*, a Medieval Hebrew Poem for the Seventh Day of Passover,” *Dutch Studies on Near Eastern Languages and Literatures* 4 (1999), 87–94.

11 In this *seder* one can find: (1) Ps 92:1, (2) Exod 15:1, (3) Num 21:17, (4) Deut 31:19, (5) Josh 10:12, (6) Judg 5:1, (7) Ps 30:1, (8) Cant 1:1, (9) 2 Chron 20:21, (10) Ps 98:1.

verses define the rhyme scheme of each stanza, but the author decides which word from these verses will define the scheme. God and the people of Israel speak alongside the poet, giving the composition a lively style. The seder versifies many midrashic interpretations, most of which can be traced back to extant rabbinic sources. Occasionally, complete stanzas are devoted to motifs from Scripture and the midrash. The last stanza, in contrast, addresses a remarkable subject: the twelve signs of the Zodiac and the seven planets in the solar system. A significant feature of the context of this seder is its appearance in the setting of a *qedushta* for *wayyosha*, attributed to the unknown *paytan* Yehudah. Recent research has established a connection between this *piyyut* and *Mahzor Eretz Israel*.¹²

Poetic Devices of the Seder: A Newly Published Edition

The subject of this study is a composition that is strikingly similar to the one described above. This seder has been found in a unique manuscript: MS Antonin Yevr. III B 18, from the Russian State Library in St. Petersburg. Each folio of this seder (from folio 3a to folio 10b) contains fifteen continuous lines with indications of the overall structure of the poem. Thus, for instance, one finds symbols indicating the conclusion of each stanza within the composition. One also encounters clear instances of *anadiplosis* (repetition of the last word of one line or clause to begin the next), which consistently occurs between each third strophe of four lines and the concluding strophe of three lines at the end of each stanza. Regarding the remaining part, the alphabetic acrostics and the opening

- 12 J. Yahalom and E. Engel, *Mahzor Eretz Israel: A Geniza Codex* (Jerusalem: Magnes, 1987), Hebrew Introduction; see also Ezra Fleischer, פיוט ותפילה ב'מחזור ארץ ישראל', קודקס הגניזה' in *Statutory Jewish Prayers*, 1017–72. Yahalom and Engel believe that the *Mahzor* can be dated to approximately the year 900 CE on the basis of historical and literary evidence as well as paleographic identification. This assertion was disputed by Fleischer, who suggested that this codex should be dated to the mid-tenth century CE. Michael Rand, in a forthcoming article, shows that the *Mahzor* dates to a period slightly later than the time during which the *paytan* Shlomo Suleiman was writing.

words of scriptural verses are helpful for the overall reconstruction of the structural patterns. Occasionally, vocalization is included to clarify ambiguous nominal and verbal forms. Unfortunately, a second scribe or editor made corrections to the original copy, sometimes for the worse and sometimes against the requirements of the alphabetic acrostics. Thus, one finds in the strophe based on Cant 8:4 (הַשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם) the following two lines: *חוקקי דת פירושו / [כי] זכר יי' את דבר קדשו*, “I bind by oath you who keep His distinguished law; the Lord has remembered His holy promise.” The second scribe or editor added the conjunction *כי* on the basis of the quotation from Ps 105:42; however, this does not follow the acrostic order (lines 530–31).

This seder contains a total of six hundred lines, which are divided into exactly the same number of stanzas and strophes as the seder discussed above. However, one major distinction is that there is no reference to or quotation of the ten famous songs; the composer has chosen a very different approach. In the third line of each quatrain, he cites the opening words of a sometimes lengthy sequence of scriptural verses taken from the following chapters: Deut 32:1–42 (The Song of Moses), Judg 5:1–31 (The Song of Deborah), Exod 14:30–15:19 (The Song of the Sea), and Ps 18:1–29 (David’s Song of Prayer). This device seems to burden the composer with an even more complicated sequence of scriptural words.

The citations of Canticles end in the penultimate stanza. In their place, the final stanza has the words *עליון [לומ]די ישר*. These words, which appear to be non-scriptural, form an acrostic of the name Eli (עלי), which functions as a personal signature that closes the poem. There is reason to believe that this Eli was the author of the glosses in the text. His handwriting is similar to that of the concluding prayer, or *berakhah*: *זרע אל תמים דיעים כי שש לב בביתך / וחדה גם עלי אצלך מאת אל ישועתך / יפלט לך מצרות בתמותך וישרותך*. The same is true for the opening line of a poem, probably a *silluq*, *ח[בר] עת ימהר להקדים לצרים יום אידם*, in which

the name acrostic *Eli* is shown.¹³ The main theme of this seder is the subject of Exodus 14–15. However, a number of motifs clearly concentrate on issues regarding the (light of the) Torah. Examples include the following: חוקי דתו תאיר עיניי, “The ordinances of the Law which enlightens my eyes” (line 10); חכמי דתותיך מונהרות, “The sages of Your shining laws” (line 290); זוהרך הבהיק בלמוד דתותיים, “Your glance shines forth by the study of the Laws” (line 471). Some lines focus on the commandments: דברת עשה ולא תעשה נתונה מפי אל, “The telling of what you should do and what you should not do is granted from the mouth of God” (line 55); קידמה עשייה לשמיעה / צץ יפיה כדיברה נעשה ונשמעה, “[Israel] preferred performance above listening; her beauty appeared when she said: We will do and obey” (lines 95–96). Others highlight the continuous obligation of Israel to praise God in song and prayer because of the divine salvation at the Sea: פדוים ירונו בשיר להללו, “The redeemed will cheer in song to praise Him” (line 157), זמר מרגנים ושירות רוחשים, “[They] sing a chant and utter songs” (line 231).

This seder contains enough direct parallels to the previous one to suggest that one has been derived from the other. Some parallels are due to the use of similar scriptural passages; in addition, the poetic lines include many identical words and phrases.

From the first seder:

ישראל פדה והשקט מחרב נדניי (217)
 כמעט דוחף כסאי בנטית ציללות 185
 נפת תטופנה קווצותיך כנחלי 275
 מים

From this seder:

קהליה תפדה מחרב נדניי 145
 כמעט דחפם צור למי מצול[ות] 185
 נופת תטופנה קריאתך כנחלי 275
 מים

13 A second scribe or editor added the letter ת to the noun ישר, which makes the sequence of words even more questionable. Whatever the exact intention may have been, the handwriting points to an eleventh-century composer, Eli ben Yehezqel. See Tova Beeri, “Clarifying the Identity of Three Eastern Poets,” *Essays in Memory of Menahem Zulay* (Jerusalem Studies in Hebrew Literature 21; Jerusalem, 2007), 171–82, esp. 177–78; *eadem*, “Eli he-Haver ben ‘Amram: A Hebrew Poet in Egypt in the Eleventh Century,” *Sefunot: Annual for Research on Jewish Communities in the East*, 8:23 (2003): 279–345.

| | |
|--|--|
| צָרָה תְּקוּם פְּעָמִים 276 | צָרָה תְּקוּם פְּעָמִים 276 |
| חֲכוּ מִמֶּתֶקֶם סִחוּחַ אֶמְרֵי נֹעַם 380 | חֲכוּ מִמֶּתֶקֶם סִחוּחֵי שִׁירִים 380 |
| כָּפַלַח הַנִּפְלָח יִפְלַח חֵץ דּוֹלֵק 414 | כָּפַלַח הָרְמוֹן יִפְלַח לֵב הַלֵּץ 414 |
| | [הַצֵּר] הַדּוֹלֵק |
| מֶה יָפוּ תְּמִימִיד מְשַׁלְמֵי שְׁלוֹשׁ 451 | מֶה יָפוּ תְּמִימִיד מְשַׁלְשֵׁי פְּעָמִים 451 |
| פְּעָמִים | |

In contrast to the first seder, the last stanza of this poem explicitly gives the names of the signs of the zodiac in conjunction with the names of the twelve tribes of Jacob. Both lists are announced as follows: כִּילְלָתָה שְׁמוֹת “You have glorified the names of the twelve beloved [tribes]; You have unified them like the twelve constellations [of the Zodiac]” (lines 586–87). The specific parallels between tribes and constellations are as follows: Reuben, Simeon, and Levi = Aries, Taurus, and Gemini (lines 588–89); Judah, Dan, and Naphtali = Cancer, Leo, and Virgo (lines 590–91); Gad, Asher, and Issachar = Libra, Scorpio, and Sagittarius (lines 594–95); Joseph, Zebulun, and Benjamin = Capricorn, Aquarius, and Pisces (lines 598–99).

The linguistic and idiomatic skills of this composer seem to be of a lower level than those of the author of the previous *seder*. A large number of literal repetitions can be found, such as standard names for pagans (עֹבְדֵי אֲשֵׁרָה, “Those who worship Asherah”; lines 20, 288, 356) or the use of verbs such as הִבְהִיק, “shine,” in combination with the noun זוֹהַר, “radiance,” in connection with Israel (e.g., lines 51, 471, 549: אָחוֹת לָנוּ זוֹהַר יִבְהִיק בְּזוֹהַר, “We have a sister whose glance is brightly shining”). Repetitions may occur due to the limited options for introductory words in the context of an alphabetical acrostic: this composer was not always able to vary his poetical lexicon when reaching the point of, for instance, the letter *samekh*. This is why one finds the roots סִמַּךְ and סוּח/סח repeatedly (line 100: סְמוּכִים; line 200: סְמוּכָה; line 260: סְמוּכָה; line 460: סוּמְכוֹת; line 140: סחו; line 320: סח; line 380: סוּחוּחֵי שִׁירִים; line 560: סוּחוּחֵי). The frequent use of paronomastic infinitives is conspicuous, such as יִרְאֶה (line 86), אֲבִיד תֵּאֲבִיד (lines 119, 239, 419), יִצְרֹב (line

156), דוש אָדנש (line 175), דְּלָה דְּלָה (line 545). The presence of a particular noun, מצלול, “depth (of water)” (line 136: בְּמַצְלוּלִי שְׁאוּנִי; line 160: בְּמִי מַצְלוּל; line 386: בְּמַצְלוּל גְּזָרִים) is reminiscent of the poetry of Josef ibn Abitur, who is virtually unique among his peers in his use of this word.¹⁴ Together with his abundant use of paronomastic forms, we view this as evidence that the works of ibn Abitur and those of poets from the Middle East share some common linguistic features. This may support the argument put forth by Menahem Zulay that a type of poetic school or group existed in the Middle East, of which Sa’adya Gaon was an early representative and Samuel the Third was a later representative.¹⁵

Seder le-Wayyosha by Samuel the Third

In early scholarship of *piyyut*, one comes across a *seder le-wayyosha* that can be attributed to Samuel the Third, a highly prolific *paytan* from the late tenth century and early eleventh century who was one of the head figures in the Palestinian Sanhedrin. This *seder* was published by Israel Davidson, who had only a few manuscripts at his disposal for reconstructing the composition.¹⁶ In addition to a *piyyut* for Passover of the *mi kamocha* genre with the exceptional length of 214 lines, Samuel the Third composed this remarkable piece for his *seder le-wayyosha*, which most likely brought him a great deal of fame during his lifetime.¹⁷ In the new edition of the

14 Joseph ibn Abitur was of Spanish origin, but he left for the Middle East during the second half of the tenth century. Apparently, he died in Damascus after the year 1012. Ibn Abitur is generally considered to be a productive poet who connected the Middle East with the Andalusia region of Spain; see Jefim Schirrmann, *The History of Hebrew Poetry in Muslim Spain* (Jerusalem: Magnes, 1995), 150–56.

15 Menahem Zulay, *The Liturgical Poetry of Sa’adya Gaon and His School* (Jerusalem: Schocken Institute, 1964), 33–34.

16 Israel Davidson, *Liturgical and Secular Poetry* (vol. 3 of *Genizah Studies in Memory of Doctor Solomon Schechter*; New York: Jewish Theological Seminary of America, 1928; repr., 1969), 58–92.

17 Joseph Yahalom and Naoya Katsumata, eds., *Yotserot for Numbers, Deuteronomy, and Festivals – Indices* (vol. 2 of *The Yotserot of R. Samuel the Third, A Leading*

complete works of Samuel the Third, this *seder* has been reconstructed on the basis of more than sixty Genizah manuscripts.¹⁸ With respect to the overall structure of the piece, Samuel the Third precisely follows the pattern of the two other compositions, bringing the accumulated number of verse lines to precisely six hundred. These six hundred lines can be divided into forty stanzas, each of which contains fifteen verse lines. This composition shares one feature of the first *seder*, namely, consistent and complete insertion of ten scriptural verses in the third lines of the quatrains throughout the entire work, in accordance with several works in the midrashic tradition, such as *Mekhilta de-Rabbi Ishmael* on Exod 15:1, *Mekhilta de-Rabbi Shimeon bar Yohai* on Exod 15:2, the opening of the Targum on Canticles, and *Aggadat Shir Ha-Shirim*.¹⁹

On the other hand, the rhyme schemes that Samuel the Third chose for his *wayyosha* composition are sometimes surprising because they are derived from unexpected endings in the scriptural verses from Exodus 14–15 and Judges 5, which appear at the close of each stanza. In twenty-three instances, we encounter rhyme endings that are absent in the two other *seders*; however, in these cases, the other *seders* share the same rhyme ending with one another. The following examples illustrate this phenomenon: (1) In stanza 13, Samuel has adapted the rhyme ending *–du* to the words *תְּהוֹמוֹת יִכְסְּיוּמוֹ יָרְדוּ* (Exod 15:5: “The floods cover them; they went down”), whereas the two other *seders* continue their citation of the same verse with the expression *בְּמִצּוֹלוֹת*; therefore, the rhyme ending is fixed as *–lot*. (2) In stanza 19, Samuel quotes Exod 15:8: *וּבְרוּחַ אֶפְיֶךָ נִעְרְמוּ* (“At the blast of your nostrils [the waters] piled up”), choosing *–mu* as the rhyme ending, whereas the other two *seders* cite the same verse with the

Figure in Jerusalem of the 10th Century; Jerusalem: Yad Izhak Ben-Zvi, 2014), 835–48.

18 Yahalom and Katsumata, *The Yotserot of R. Samuel the Third*, II:849–92.

19 Eight verses are identical to verses in the first *seder* and two are different: (1) Isa 30:29, (2) Exod 15:1, (3) Num 21:17, (4) Deut 31:22, (5) Judg 5:1, (6) Ps 30:1, (7) Cant 1:1, (8) 2 Chron 20:21, (9) Isa 5:1, (10) Ps 98:1. Samuel the Third chooses two scriptural verses from Isaiah instead of Ps 92:1 and Josh 10:12.

addition of the noun מִים, which leads to lines concluding with the rhyme –*ayim*. (3) In stanza 28, the writer cites Judg 5:14 as מְנֵי אֶפְרַיִם שָׁרָשָׁם (“Out of Ephraim was there a root of them [against Amalek]”), leading to the rhyme ending –*sham*. In the two other seders, the same scriptural verse is extended to include בְּעַמְלֵק, fixing the rhyme with the ending –*leq*. (4) In stanza 35 Samuel cites Exod 15:16: תִּפּוֹל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה (“Terror fall upon them”), fixing the rhyme ending as –*tah*; the other two seders have included the noun וַפְּחָד, fixing the rhyme ending as –*chad*. In these lines, Samuel breaks off his quotations from Exodus 15 and Judges 5 in ways that seem to contradict the logic of syntax and grammar. In the first example, the direction toward which the Egyptians are descending is unspecified. In the second example, a subject noun is lacking. In example three, the central figure of Amalek has been excluded. Finally, in the last example, Samuel does not choose the logical combination of the two synonyms.²⁰ The explanation for this phenomenon lies in the poet’s desire for originality of expression vis-à-vis the other compositions; this is also demonstrated on a broader level by the creative and professional attitude he displays throughout his oeuvre.²¹ Therefore, an interesting aspect of the seder by Samuel the Third is his apparent familiarity with earlier seders of the same type and length that were written for the seventh day of Passover by other poets. The seder on which we focus in this article may have been one of

20 For a similar discussion about shortening or lengthening of scriptural verse endings for the sake of rhyme in relation to Samuel the Third, see Shulamit Elizur, *The Piyutim of Rabbi El’azar Birabbi Qillar* (Jerusalem: Magnes, 1988), 143–46. See also Yahalom and Katsumata, *The Yotserot of R. Samuel the Third*, 64.

21 Only in five stanzas (1, 16, 21, 27, 39) are all three seders identical, whereas in eight stanzaic endings the poem by Samuel the Third and the present seder are congruent (stanzas 4, 6, 7, 10, 17, 25, 26, 30). In stanza 22, the first seder and that composed by Samuel the Third have the same rhyme ending, –*zim*. In three instances, each seder has its own rhyme ending, namely, in stanzas 11, 14, and 23.

those with which he was acquainted;²² however, we have found more convincing comparisons to the seder published in 1995–1999.

Throughout his compositions, Samuel the Third stresses the themes of hope for redemption and the reestablishment of Jerusalem as the center of pilgrimage for all Jews of his time. The historical–biblical example of God saving the people of Israel from capture by the Egyptians at the Sea of Reeds, which is the main theme of the *wayyosha* text, inspired Samuel the Third to emphasise the speedy return of divine salvation to Israel within his own historical context: הַגִּידָה לִּי תַכְלִית קֶץ הַגָּאוּלָּה, “Tell me when redemption will be fulfilled.”²³ Therefore, Samuel the Third repeatedly invokes the union between Ishmael and Edom, representing the Arab and Byzantine authorities that oppose the Jewish community in Jerusalem: הַשְּׁבַעְתִּי הַמוֹנִי מִמְרוֹד בְּפָרָא וְאָדוֹם, “I implore you, my multitudes [Israel], not to rebel against *Pere* (wild) and *Adom* (red).”²⁴ Similarly, in the present seder, one finds references to both kingdoms: רַמֵּי קוֹמַת אָדוֹם וְיִשְׁמַעֲאֵל, “The haughty leaders of Edom and Ishmael” (line 206); תֵּאַבֵּד מֵאָדוֹם וְיִשְׁמַעֲאֵל יוֹשְׁבֵי כְרָכִים וְעִירִים וְכִפְרִים, “[God], You will destroy the inhabitants of cities and towns and villages of Edom and Ishmael” (line 389); לְהַקְדִּים יוֹם נָקָם עַל אָדוֹם וְיִשְׁמַעֲאֵל יַחַד, “to bring speedily the day of vengeance on Edom and Ishmael together” (line 524).

Finally, in the last stanza, Samuel the Third inserts the names of the twelve signs of the zodiac and the seven planets of the solar system in a particularly ornamental manner, describing them with the aid of his

22 For instance, one striking example can be found in the following lines.
From this seder:

שְׁשִׁים אֲמוֹת מִפְתֹּךְ הָרָגוֹז / בְּכֵן שְׁמוֹנִים יִיחָתוּ וְיִרְגְּזוּ 421–22

From the seder of Samuel the Third:

שְׁשִׁים אֲמוֹת עֵיקָר מִשְׁלֶשֶׁת הַפְּרָדָה / בְּכֵן שְׁמוֹנִים טְפִילוֹת לְתוֹלְדוֹתֶיהֶם יַחְדָּתָה 421–22

23 Yahalom and Katsumata, *The Yotserot of R. Samuel the Third*, 855.

24 Yahalom and Katsumata, *The Yotserot of R. Samuel the Third*, 860. This verse is based on *Shir Ha-Shirim Rabbah* 2, 7, 1: “Israel has sworn not to rebel against the yoke of the kingdoms.”

characteristically figurative language.²⁵ Thus we find his description of the Ram and Bull expressed as follows: לך בְּנֵי טָלָאִי גוֹעִים בְּשׁוֹעָתָם, “To You the sons of my Ram [Israel] are bellowing in their cry for help” (line 586, based on Job 6:5: “Does the bull bellow over his fodder?”). A second sophisticated example can be found in line 592: הָאֵילִים בְּיִשְׁרָךְ דָּלִם כְּדָגִים לְהַרְבּוֹתָם, “When You guide the deer [Israel] along a straight path, draw them from the water like fish to multiply them.” The phrase דָּלִם כְּדָגִים refers to the two zodiac signs Aquarius and Pisces. In his reference to the seven planets, Samuel the Third alludes to Saturn (שַׁבְּתָאִי) and Jupiter (עֵל הוֹגִים בְּלִי לְהַשְׁבִּית צֶדֶק מְבִינוֹתָם), “Regarding those who pronounce [words about the law, i.e., Israel]: He should not cease to do justice in their midst” (line 594). The last and second to last stanzas contain acrostics that spell out the name of the poet: שְׁמוּאֵל הָרְבִיעִי בַחֲבוּרָה בְּהוֹשַׁעְנָא, “Samuel, the Fourth in the Assembly [son] of Hoshana.” The fact that Samuel’s signature reflects his ranking as number four in the academic assembly demonstrates his professional status. He is the fourth member in the leading council and has not yet attained the position of number three (which he would not attain until the year 1004). This is evidence of an early composition date for his *seder le-wayyosha*.

Symbols used in this Edition

[] Square brackets denote restorations or additions within or above the lines

() Round parentheses denote erasures

< > Angle brackets denote additions to abbreviated scriptural verses

.. Two-dot ellipses denote a lacuna of less than a single word

... Three-dot ellipses denote a lacuna of a whole word

25 However, there are very early examples of poetic treatment of the signs of the zodiac and their participation in the lamentation of Israel, as in the *qinah* (dirge) עַד אָנָּה סֹדֵר הַקִּינּוֹת לְתַשְׁעָה בָּאֵב, בכִּיָּה בְצִיּוֹן וּמִסַּפֵּד בִּירוּשָׁלַיִם (Jerusalem, 1972; repr. 1992), 29–31; Joseph Yahalom, “Zodiac Signs in the Palestinian Piyyut,” *Jerusalem Studies in Hebrew Literature* 9 (1986), 313–22.

| | |
|-----------------------------------|--|
| שִׁיר הַשִּׁירִים | אֶצְפָּצֶף בְּנוֹעַם הַגִּיוֹנִי |
| הַאֲזִינוּ | בְּזִמְרוֹת יִשְׁעֵי אֶפִיק רִינוֹנִי |
| | גָּאוֹל[... יי] אֵיתָנִי |
| | "כִּי יֵשֶׁר דְּבַר יי'" (תה' לג, ד) |
| 5 יִשְׁקִינִי | דוֹדִי בַּחֲרֵב וּבְסִינִי |
| | הֲלֹא ה[י] א חֲקוּקָה עַל יְדֵי גְבוּרִי |
| [יַעֲרוֹף] | וְיֵשֶׁר לִקְחֵי כְּמִטְרוֹת עֲנָנִי |
| | "וְנִפְשִׁי תִגִּיל בִּי" (תה' לה, ט) |
| לְרִיחַ | זִבְחֵי אִישִׁי וְקִרְבָּנִי |
| 10 חוֹקֵי דָתוֹ תִּתֵּן עֵינִי | חֻקֵּי דָתוֹ תִּתֵּן עֵינִי |
| כִּי שֵׁם | טָהוֹר אֶקְרָא בְּפִצְחֵי רִנָּתִי |
| | "הַלְלוּהָ הַלֵּלוּהָ עֵיבָדֶי יי'" (תה' קיג, א) |
| יי' | יִכְחִיד צָרִי וּמִדִּינִי |
| | כָּה[שֵׁם] וְהִרְצִיץ רִאשֵׁי מַעֲנֵי |
| 15 "וַיִּשְׁעַע יי'" (שמו' יד, ל) | |

10 חוקי דתו תאיר עיניי על פי תה' יט, ט. 11 טהור כינוי לאל.

| | |
|---------------------|---|
| מְשַׁכְנֵי אֶחָרִיד | לְבֵית הַבְּחִירָה |
| הַצּוּר | מְרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ אֶזְכִּירָה |
| | נִיפֶן צָרִי בְּעֶבְרָה |
| | "עֲמוּ עוֹז יִתְּשִׁיָּה" (אִיּוֹב יב, טז) |
| שְׁחֹרָה 20 | שְׁמוֹנֵי עוֹבְדֵי אֲשִׁירָה |
| | עַת עֲבַרְתִּי חוֹק וּבִיטְלָתִי אֲמִירָה |
| שִׁיחַת | פְּנוֹת צָרִים וְנִגְהָם הַקְּדִירָה |
| | "וְעָמָה שָׂרָה נְהַיֹּרְאִי" (עַל פִּי דָנ' ב, כב) |
| אֶל תִּרְאִינוּנִי | צוֹפִיָּה צְמִיאָה צְחוּחָה מְנוֹזָרָה |
| 25 | קָמִים מְלַעֲיָגִים בְּשִׁפָּה לְהַפְטִירָה |
| הַלִּי'ִ | רוֹזְנִים וְנוֹגְשִׁים וְשׁוֹטְרִים תִּמְסִירָה |
| | "שְׁלַחוּ כֹר מוֹשִׁילִי אֶיֶרֶץ מְסִילַע מִדְּבָרָה" (יֵשׁ' טז, א) |
| מִדְּבָרָה | שְׁלַח אֲוִיבֵינוּ כִּיבִין וְסִיסְרָא |
| | תִּקְשִׁיב נֶאֱקָתֵינוּ וְ[שָׁמַע] עֲתִירָה |
| 30 | "וְתִשָּׁר דְּבֹרָה" (שׁוֹפ' ה, א) |

16 לְבֵית הַבְּחִירָה כִּינוֹי לְמִשְׁכֵּן עַל פִּי דָב' יד, כג. 17 מְרוֹם וְקָדוֹשׁ כִּינוֹי לֵאל עַל פִּי יֵשׁ' נז, טו.
 20 עוֹבְדֵי אֲשִׁירָה כִּינוֹי לְאוֹמוֹת עַל פִּי דָה"ב כד, יח. 24 צוֹפִיָּה צְמִיאָה צְחוּחָה מְנוֹזָרָה אַרְבַּעַה כִּינוּיִם
 לְיִשְׂרָאֵל. 25 בְּשִׁפָּה לְהַפְטִירָה עַל פִּי תה' כב, ח. 26 וְנוֹגְשִׁים וְשׁוֹטְרִים עַל פִּי שִׁמ' ה, יד. 28 כִּיבִין וְסִיסְרָא
 עַל פִּי תה' פג, י. 29 נֶאֱקָתֵנוּ וְשָׁמַע עַל פִּי שִׁמ' ב, כד.

| | | |
|--|-----------------|----|
| תוֹחֶלֶת בְּנִין אֲרִיאֵל | הַגִּידָה לִי | |
| שְׁבוּעַת גְּבְרִיאֵל (אשר שמעת) | | |
| רֵם רְחִישֵׁת יְקוֹתִיאֵל | זְכוֹר | |
| "כִּי אַתָּה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל" (מל"א יח, לו) | | |
| קֶצֶד הַמְּשׁוֹךְ מִפִּי אֵל | אִם לֹא תִדְעִי | 35 |
| צוּי בְּתֻשׁוֹבָה וְקִדְמִי לֵאל | | |
| פְּזוּרִים אֲמָרִים לְהִיגָאֵל | בְּהִנְחָל | |
| "כִּי אֲנִי יִי' שׁוֹכֵן בְּתִינוֹךְ, בְּנִי יִשְׂרָאֵל" | | |
| (במ' לה, לד) | | |
| עֵת בָּאוּ כָּל גּוֹעֵל וּמִגְעֵל | לְסוֹסְתִי | |
| שָׂרֵי תַנִּין וְרִכְבּוֹ הִטְבְּעוּ מִלְּהִגָּאֵל | | 40 |
| נְאֻמָּנִים יְגִילוּ מִיד כָּל מוֹעֵל (ומדנים) | כִּי | |
| "וְלֹא תִכְבֶּה אֶת נֵר יִשְׂרָאֵל" (שמ"ב כא, יז) | | |
| מִהָרֹד בְּשִׁיר וְשִׁבַּח וְהֵלֵל | יִשְׂרָאֵלִי | |
| לֵאל הַמְרוֹמֵם בְּמִקְהָלוֹת יִשְׂרָאֵל | | |
| "וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל" (שמ' יד, לא) | | 45 |

32 שבועת גבריאל נשבע גבריאל להציל את ישראל. 33 רם כינוי לאל. רחישת יקותיאל תפילת משה.
 35 קצד המשוך מפי אל הגאולה הנדחה על ידי אלהים. השוו פיוט ליום כיפור 'אפס ארון וגבר חרון': וקצינו
 נמשך. 36 וקדמי לאל על פי מ' ו, ו. 37 בהנחל ... אמרים על פי איוב כ, כט. 40 תנין כינוי לפרעה על פי
 יח' כט, ג. 44 במקהלות ישראל על פי תה' סח, כז.

| | |
|-----------------|---|
| נָאוּ | כָּלוּלִיד עַל הַיָּם בְּהִנָּאֵל |
| [יִמְצָאָהוּ] | יוֹם בָּאוּ צָרִים לְ[דַחוּ]ת? [שְׂרָאֵל] |
| | טוֹב כִּהְפִיל צָר לְהִתְאַל |
| | "וּבַחַר עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל" (יש' יד, א) |
| 50 תוֹרִי | חֲקוּקָה עַל כֶּף בְּמֵאֲמֵר אֵל |
| | זֶהְרָה הִבְהִיק [וְאֶמְרָה] אֵין כָּאֵל |
| כְּנֶשֶׁר | וּעַד לְקַבֵּץ שְׂאֵרֵי יִשְׂרָאֵל |
| | "הַבָּאִים, יִשְׂרָשִׁי יַעֲקֹב, יִצְיָן, וַיִּפְרָח, יִשְׂרָאֵל" |
| | (יש' כז, ו) |
| עַד שְׁהִמְלִךְ | הִנְחִילִי חוֹזֵק לְהִנָּאֵל |
| 55 | דְּבַרְתָּ עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה נְתוּנָה מִפִּי אֵל |
| [יִי] | גָּד לוֹ וְהוֹרֵוּ רַעֲיִית יְקוּתִיָּאֵל |
| | "[לְבִי] לְחֻקֵּי יִשְׂרָאֵל" (שופ' ה, ט) |
| יִשְׂרָאֵלִי | בָּרְכוּ מוֹשִׁיעַ וְגוֹאֵל |
| | אֲשֶׁר לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵלִי |
| 60 | "בְּפִרְעַת פְּרַעֲיוֹת, בְּיִשְׂרָאֵלִי" (שופ' ה, ב) |

48 טוב כינוי לאל. להתאל לקלל על פי אי' ג, סה. 50 חקוקה על כף כינוי לישראל על פי יש' מט, טז, והשוו פיוטי ינאי, מהד' רבינוביץ, ב, ירושלים תשמ"ז, עמ' 318, וכן נ"מ ברוזניק, פיוטי ינאי – ביאורים ופירושים, ירושלים תשס"א, עמ' 458. 51 אין כאל על פי דב' לג, כו. 56 דעיית יקותיאל כינוי לתורה, רעייתו של משה. 58 מושיע וגואל כינוי לאל על פי יש' מט, כו. 59 לא ינום ולא יישן שומר ישראל על פי תה' קכא, ד.

| | |
|--|--------------------|
| אִימָן חֹקִי דַּת הַשִּׁיר | צָרֹר הַמִּיּוֹרִי |
| בִּיאֹר מֵאֲמָרוֹ הִתְקַנְתִּי לְשִׁיר | |
| גּוֹ צָרִים לְהַכְשִׁיר | יִרְכִּיבֵהוּ עַל |
| "בַּיּוֹם הַהוּא, יוֹשִׁירִי הַשִּׁירִי" (יש' כו, א) | |
| דְּלִיּוֹת עֲנַפְיוֹ אֲשֶׁר בָּם אֲשִׁיר | אֲשַׁכֵּל 65 |
| הַעֲתִירוֹת לְבָרֶךְ עֲלֵיהֶם וּלְהַשִּׁיר | |
| וְחִלְבֵי עֲתוּדִים לְהַקְרִיב מִכָּל דָּל וְעֹשִׂיר | חֲמַאֲת בָּקָר |
| "יִי מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׂיר" (שמ"א ב, ז) | |
| זוֹהֶרֶת בְּתוֹסַפֶּת הַשִּׁיר | הַנָּךְ יָפָה |
| חֲדָרֶיךָ תְּבוֹאִי וְחוֹפְתֶךָ אֶקְשִׁיר | 70 |
| טָפִי יְשׁוּרוֹן מֶלֶךְ הַשִּׁיר | וַיִּשְׁמַן |
| "מִזְמוֹר שִׁירוֹ לִי שִׁירִי" (תה' צח, א) | |
| יְדִידִים יַפְצֵ[י] חוּהָ בְּשׁוּבָה וְשִׁיר | שִׁירִי |
| קְשִׁירֶת דְּבוּרָה [א] עִידָה [ב] שִׁיר | |
| "אֲזַ יְשִׁיר" (שמ' טו, א) | 75 |

61 השיר השוו תה' ה, ט. 65 אשכל דליות ענפיו בצל אלהים. 67 דל ועשיר על פי רות ג, י.
70 חדרייך תבואי על פי שה"ש א, ד. וחופתך אקשיר השוו יש' מט, יט.

| | |
|-----------------|--|
| הַנֶּדֶד יִפָּה | לְשִׁמוֹעַ שׁוֹעֵת אֲמוּנִים |
| יִקְנֶאוּהוּ | מִנְעִימֵי שִׁירָה וְשׁוֹפְכֵי תַחֲנוּנִים |
| | נִינִי מִשְׁתַּחֲוִים לַחֲמָנִים |
| | "וּמִקְטָרִים (י") [על] הַלְבִּינִים" (יש' סה, ג) |
| קוֹרוֹת 80 | סוֹכְתִי הַהֲרוּסָה בְּיַד מְעַנִּים |
| | עֹדֵר תִּשׁוּב לַהֲקִימָה לְאֲמוּנִים |
| יִזְבַּחוּ | פְּדוּיִים זִבְחֵיהֶם עַל יַד [נְאֻמָּה] נִינִים |
| | "וְעָרְכוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים" (ויק' א, ח) |
| אֲנִי | צִגְתִּי לַהֲדָר לְדָר בְּמַעֲוִנִים |
| 85 | קִידְמוּ שָׂרִים אַחֵר נֹגְגִים |
| צוֹר | רְאוּ יִרְאָה אֶבֶן מְאוֹסֶת בִּוְנִים |
| | "הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים הוֹיָדוּ לְאִידְנִי הָאִידְנִים" |
| | (על פי תה' קלו, ב ג) |
| הָאִידְנִים | שִׁבְחוּ עִמּוֹ מִתְנִים |
| | תְּמִימִים לְהַשְׁמִיעַ אֲמָרֵי נְבוֹנִים |
| 90 | "שִׁמְעוּ מְלָכִים הָאִידְנִים רוֹזְנִים" (שופ' ה, ג) |

78 נִינִי מִשְׁתַּחֲוִים לַחֲמָנִים כִּינּוּי לְאוֹמוֹת. 84 צִגְתִּי עִמְדָתִי. לָדָר בְּמַעֲוִנִים כִּינּוּי לֵאל, וְהַשׁוּוּ דָב' לָג, כִּז.

85 קִידְמוּ שָׂרִים אַחֵר נֹגְגִים עַל פִּי תה' סח, כו. 86 אֶבֶן מְאוֹסֶת בִּוְנִים עַל פִּי תה' קיח, כב.

| | |
|--|-------------------------------|
| תַּמְתִּי נְטוּעָה | כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים |
| שְׁמוּרָה נְצוּרָה בְּכָל הָר וּגְבָעָה | |
| רַם בְּעִנְיָה וִיקָרֵב לַשָּׁעָה | וַיֵּרָא |
| "קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה" (תה' קיח, טו) | |
| קִידְמָה עֲשִׂיָּה לְשִׁמְיָה | כְּתוּבוֹ 95 |
| צֵץ יִפְּיָה כְּדִיבְרָה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָעָה | |
| פֹּדָה זְכָרְתִּי לָךְ בְּרִית שְׁבוּעָה | וַיֹּאמֶר |
| "לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאַיֶּרֶץ, לֹא זְרוּעָה" | |
| (יר' ב, ב) | |
| עוֹד [ל..עָה] | הִבִּיאֲנִי |
| סְמוּכִים עִמָּם רוּעִים שְׁבָעָה | 100 |
| נוֹעֲדִים יִהְיוּ עִם ח' לְהַשְׁמִיעַ[ה] | הֵם |
| "כָּל גֵּיא יִנָּשָׂא וְכָל הָר [וּגְבָעָה]" (יש' מ, ד) | |
| מֵאֵד יִהְיוּ מְסֻלָּה לְנוֹשָׁעָה | וּגְבָעָה, |
| לְהַשִּׁית הָעֶקֶב מִיִּשׁוּר וְהִרְכָּסִים לְבִקְעָה | |
| "עֲזִי וְזִמְרַת [נָה] יִהְיֶה לִי לִישׁוּעָה" (שמ' טו, ב) | 105 |

91 תַּמְתִּי כִּינּוּי לְיִשְׂרָאֵל. 92 בְּכָל הָר וּגְבָעָה עַל פִּי יִשׁ' מ, ד. 93 רַם כִּינּוּי לֵאל. בְּעִנְיָה הַשּׁוּוּ בִּר' טז, יא.
 96 נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָעָה עַל פִּי שִׁמ' כד, ז. 97 זְכָרְתִּי לָךְ עַל פִּי יִר' ב, ב. 100–101 רוּעִים שְׁבָעָה ... ח' עַל פִּי
 מ' ה, ד. 104 הָעֶקֶב מִיִּשׁוּר וְהִרְכָּסִים לְבִקְעָה עַל פִּי יִשׁ' מ, ד. 103 מְסֻלָּה הַשּׁוּוּ יִשׁ' יא, טז. לְנוֹשָׁעָה
 כִּינּוּי לְיִשְׂרָאֵל עַל פִּי דב' לג, כט.

| | |
|-------------|---|
| סמכוני | כיום סמיכת [אחים] להעיר יום [צרי] להסעיר |
| כי | [ט..] אריה לש[ו]ר וחמתו העיר "הם יצאו את העיר" (בר' מד, ד) |
| שמאלו 110 | חזקה על צרים להגער זרו[בים] ויצתו באש להעיר וולדימו באור להבעיר |
| אספה | "קול שאון מעיר" (יש' סו, ו) |
| השבעתי | המוני [...] הקץ מלהעיר דגול אותו יקרב לבני מי העיר |
| מזי רעב 115 | גב[..] תתעיר "ויבא שודד אל כל עיר" (יר' מח, ח) |
| עירי | בתימו באש תבעיר אבד תאבד ניני [שעיר] |
| 120 | "י' בצאתך משעיר" (שופ' ה, ד) |

106 סמיכת אחים השוו בראשית רבתי, מהד' אלבק, ירושלים ת"ש, עמ' 213: ולבסוף נעשו אחים זה לזה.
 108 אריה לשור הכוונה ליהודה ויוסף על פי בר' מט, ט ושם שם, כב. והשוו בראשית רבתי שם: את מוצא
 יהודה שנקרא אריה ויוסף שנקרא שור נלחמים היו זה בזה. 111 זרובים כינוי לאויבים, השוו איוב ו, יז.
 112 באור להבעיר על פי יח' ה, ב. 115 דגול כינוי לאל על פי שה"ש ה, י. מי העיר כינוי לאברהם על פי
 יש' מא, ב. 116 תתעיר אולי מלשון 'תער', סכין.

| | |
|----------|--|
| קול דודי | אלפני השכל וְחִכְמָה |
| | [בִּינָה ...] וּמִזְמָה |
| מחונן | גִּשְׁתִּי לְהוֹרוֹתָם זֹאת לְרוֹמְמָה |
| | "רִאשִׁית חִכְמָה קִנְיָה חִכְמָה" (מש' ד, ז) |
| 125 דומה | דְּבָרוֹ לְקִיּוֹמָה |
| | הַקְדִּישׁ צָרִים לְיוֹם קָרֵב וּמִלְחָמָה |
| אמיתי | וְאֶקְיִים דְּבָרִי [אִימָה] |
| | "וְאֶסְפְּתִי אֶת כָּל הַגּוֹיִם אֶל יְרוּשָׁלַם |
| | לְמִלְחָמָה" (זכ' יד, ב) |
| ענה | וְזָד בְּחִסְדּוֹ בְּרִיתִי אֲשַׁלִּימָה |
| 130 | חֹקִי יִשְׁמְרוּ אֹתָם אֲרִמָּה |
| לולי | טוֹבָתִי אֲשֶׁר עָלֵיהֶם אֲנַעֲיִמָה |
| | "תֹּרֶת יִי תִמְיָמָה" (תה' יט, ח) |
| תמימה | י[...]. בָּהּ לְהַחֲכִימָה |
| | כָּלִילֹת יוֹפִי לְהִרְאוֹתָהּ נְחִמָה |
| 135 | "יִי אִישׁ מִלְחָמָה" (שמ' טו, ג) |

121–122 וחכמה בינה השווו מש' א, ב. 123 גשתי נִיגַשְתִּי. זאת התורה על פי דב' ד, מד. 126 צרים ליום קרב ומלחמה על פי איוב לח, כג. 129 זך כינוי לאל. 134 כלילת יופי על פי יח' כז, ג.

| | | |
|---|--------------|-----|
| לְהַבִּים צוֹעֲנִים הוֹטְבָּעוּ בְּמַצְלוּלֵי שְׁאוּנֵי | כִּי | |
| מִידָּה בְּמִידָּה לָקוּ כְּהַפְרִידוֹ [ו] בֵּי | | |
| נָם הִכָּחַד מְשֻׁמִּי מְעוֹנֵי | [כִּי] | |
| "רִאשִׁית חֲכָמָה יִרְאֶת יי" (תה' קיא, י) | | |
| סָחוּ בְּקֶרֶאֱם לְהַמוֹנֵי | הַנִּצָּנִים | 140 |
| [עֲרֹכוּ מִ] גֹן וְצִנָּה לִפְנֵי מְעוֹנֵי | | |
| פְּדוּיִם בְּמֵאִירַת עֵינֵי | לוֹ חֲכָמוֹ | |
| "שְׂרָאֵל נוֹשַׁע בֵּי" (יש' מה, יז) | | |
| [צ..] הַפְּרִיחָה סִנְסִינִי | הַתְּאִינָה | |
| קִהְלִיָּה תַפְדָּה מַחְרַב נְדִנֵי | | 145 |
| רִיצָץ רִאשִׁי סוֹטְנֵי וּמְעוֹנֵי | אִיכָה | |
| "[כֹּן] יֵאבְדוּ כָּל אוֹיְבֵי יי" (שופ' ה, לא) | | |
| שְׁבָחוּ אֶת־נָה בְּקֶרֶב הַמוֹנֵי | יי | |
| תִּהְלֶה וְתַפְאֶרֶת לְמַצְהִיר אֲשׁוּנֵי | | |
| "[הֲרִי] ס נָזְלוּ מִפְּנֵי יי" (שופ' ה, ה) | | 150 |

136 צוֹעֲנִים כִּינוּי לַמַּצְרִים. 137 כְּהַפְרִידוֹ אוֹלֵי מוֹבְנוֹ: כְּהַפְרִיעוֹ. 141 עֲרֹכוּ מִגֹּן וְצִנָּה עַל פִּי יר' מו, ג.

142 בְּמֵאִירַת עֵינֵי כִינוּי לַתּוֹרָה עַל פִּי תה' יט, ט. 145 מַחְרַב נְדִנֵי עַל פִּי דה"א כא, כז. 149 לַמַּצְהִיר אֲשׁוּנֵי כִינוּי לֵאל.

| | | |
|---|------------------|-----|
| תְּמוּכָה בִּימִין גָּדְלוּ | יוֹנָתִי | |
| שְׁמוּרָה חֶסֶד[וֹיָה] בְּצִילוֹ | | |
| [ר..] חֶסֶדּוֹ יִכּוֹנֵן הִיכְלוֹ | כִּי | |
| "וְהִשְׁמִיעַ יי' אֶת הוֹד קוֹלוֹ" (יש' ל, ז) | | |
| קָמִים מִחֲרִיבֵי אֶהְלוּ | אֶחָזּוּ לָנוּ | 155 |
| [צרו]ב יִצְרְבוּ בְּאֵשׁ מְשֻׁלוּ | | |
| פְּדוּיִם יְרוּנוּ בְּשִׁיר לְהִלְלוּ | כִּי | |
| "כִּי בָחַר יי' בְּצִיּוֹן אֵינָהּ לְמוֹשֵׁב לוֹ" | | |
| (תה' קלב, יג) | | |
| עַל עֵב קַל נִגְלָה לְהוֹצִיא קֶהְלוֹ | [דוּדִי לִי] | |
| סִיגֵר וְסִיפֵר סוֹטְנֵי בְּמִי מִצְלוּלוּ | | 160 |
| [ג... ..] בְּכַף שֶׁעָלוּ | חֶמֶת תְּנִינִים | |
| "אֲשִׁירִי כָּל חוֹכֵי לוֹ" (יש' ל, יח) | | |
| מְלוּכָה יֵאָתֶה וּבָהּ אֶהְלֹלוּ | לוֹ | |
| לִיחִם צָר וּבְמִים [הִצְלִי]לוּ | | |
| "מִרְקָבוֹת פֶּרְעָה וְחִילוֹ" (שמ' טו, ד) | | 165 |

151 תְּמוּכָה בִּימִין עַל פִּי יֵשׁ' מֵא, י. 155 אֶהְלוּ כִינּוּי לְמִקְדָּשׁ. 159 עַל עֵב קַל עַל פִּי יֵשׁ' יט, א.

161 שֶׁעָלוּ הַשּׁוּוֹ יֵשׁ' מ, יב. 163 מְלוּכָה יֵאָתֶה הַשּׁוּוֹ יֵר' י, ז.

| | |
|----------------------|---|
| עד שִׁפּוּחַ הַיּוֹם | פְּסוּלֵיחִים לְמַגֵּר |
| הֲלֹא הוּא | יְלָדִי [נְבִי]וֹת וְקִדְרָא אֲשֶׁר בִּי הַתִּגֵּר טִמּוֹן לְאַדְבָּאֵל וּמִבְשֶׁם הַמַּגֵּר "תּוֹלְדוֹת יִשְׁמַעֲאֵל [בֶּן אֲבִרְהָם אֲשֶׁר יִלְדָה הַגֵּר]" (בר' כה, יב) |
| על 170 | חֶזֶק מִשְׁמַע וְדוּמָה אֲשֶׁר לַעֲנוּיִי מִתְּנִי (א)[ח]גֵּר זְדוּ מִשָּׂא וִיטוֹר [...] .. [רְעוֹת לְסִגֵּר וְאַשְׁלָם לְכָל מִיזִיד וּמִתִּגֵּר "לְאַזְרַח וְלִגְרֵר הַגֵּר" (ש"מ' יב, מט) |
| לִי (יוֹם) נֶקֶם | [ה..ה כַּ]עֵת וְחִרְבֵי אֲחִירָה דּוֹשׁ אֲדוֹשׁ כָּל גּוֹי אֲשֶׁר בִּי יִתְגֵּר גּוֹיִם וּמַלְכִּים [...] .. [א..ת]גֵּר "קִרְא דְגֵר" (יר' יז, יא) |
| דְּגִיר | בְּחֻצֵי יָמִיו יִשְׁגֵּר אֲזַ בְּנַחֲלֵי יְהוֹשֻׁפָּט אוֹיְבוֹ יִמְגֵּר "בִּימֵי שְׁ[מִ]גֵּר" (שופ' ה, ו) |
| 175 | |
| 180 | |

166 למגור השווו תה' פט, מה. 167 בי התגר על פי דב' ב, כד. 167–168 נביות וקדר ... לאדבאל ומבשם על פי בר' כה, יג. 168 המוגר השווו מי' א, ד. 170–171 משמע ודומה ... משא ויטור על פי בר' כה, יד. 174 וחרבי אחגר על פי ש"מ"ב כ, ח. 175 דוש אדוש כל גוי על פי חב' ג, יב. 178 בחצי ימיו ישגר על פי יר' יז, יא.

| | |
|------------------------|---|
| מְצֹאֹנִי | אַרְבַּעַת רָאשֵׁי נֶמֶר לְלֶכְדֵי שׁוֹאֲלוֹת |
| וְאָמַר אֵי אֱלֹהֵימוֹ | בַּעֲשֹׂר גְּלִיּוֹת תִּמְתִּי בְּבִהְלוֹת גָּדוֹל נוֹרָא עֲלִילוֹת |
| | "קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת" (תה' כב, ד) |
| 185 כְּמַעֲט | דְּחָפָם צוּר לְמִי מְצוּל[וֹת] הַצִּפִּינָם לְיוֹם חֹשֶׁךְ וְאִפִּילוֹת וַיַּעֲדוּהוּ לֶקֶךְ[טוֹהָ] תַּחַת הָאִילוֹת "בְּבוֹר תַּחֲתִיּוֹת בְּמַחֲשָׁכִים בְּמַצִּילוֹת" (תה' פח, ז) |
| 190 | זָכִים לְבַל תַּעֲוֹרְרוּ קֶץ הַגְּאוּלוֹת חַיִּיכֶם אֲשַׁמַּח לְיוֹם רְנוּחַ וְהַצִּלוֹת טְהוֹרִים וְהַבִּינוּ אֶל פְּעוּלוֹת רָאוּ "כִּי אֶל יַדְעוֹת יִי' וְלֹא נִתְּקְנוּ עֲלִילוֹת" (שמ"א ב, ג) |
| 195 | עֲלִילוֹת יֹדַעַ עוֹשֶׂה גְּדֻלוֹת כָּלוּלִים שׁוֹרְרוּהוּ בְּנִבְלִים וּבְצִלְצָלוֹת "תְּהוֹמוֹת יְכַסְּיוּמוֹ יָרְדוּ בְּמַצִּילוֹת" (שמ' טו, ה) |

181 ארבעת ראשי נמר על פי דנ' ז, ו. 182 בעשר גליות השוו מדרש עשר גלויות, א (אוצר המדרשים, מהד' אייזנשטיין, עמ' 433). 183 נורא עלילות על פי תה' סו, ה. 186 ליום חשך ואפילות על פי יואל ב, ב ועוד. 190 רווח והצלות על פי אס' ד, יד. 191 אל פעולות כינוי לאל. 193 עושה גדלות כינוי לאל. 194 כלולים כינוי לישראל. בנבלים ובצלצלות על פי שמ"ב ו, ה.

| | |
|---|-------------------------|
| לְבָרֶךְ לְצוֹר יִשְׂרָאֵל | מִי זֹאת עוֹלָה |
| מִנְעֻמַּת שִׁיר וְשִׁבַּח וְהַלֵּל | |
| נְדוּחִיָּה יִקְבֹּץ מוֹשִׁיעַ וְגוֹאֵל | כִּי |
| "וְאַסֹּף נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל" (יש' יא, יב) | |
| סְמוּכָה בְּרָ[צוֹן] אֵל | הִנֵּה מִטָּתוֹ 200 |
| עֲזוּרָה בְּשָׁשִׁים אוֹתִיּוֹת הֶרְשׁוּמִים מִפִּי אֵל | |
| פְּלֹאֲתָיו יִרְאֶה וְיַחֲשֶׁה מִצִּיּוֹן גּוֹאֵל | אִם |
| "יִי' צְבָאוֹת, שְׁמוֹ קָדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל" | |
| (יש' מז, ד) | |
| צוֹהֲלִים לְרוּמָם וּלְהַלֵּל | כּוֹלֵם |
| קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל | 205 |
| רָמִי קוֹמַת אָדוֹם וְיִשְׁמַעֲאֵל | אֲשֶׁכִּיר חֲצִי מַדָּם |
| "וְנִתַּתִּי אֶת נִקְמָתִי בְּאָדָם בְּיַד עַמִּי יִשְׂרָאֵל" | |
| (יח' כה, יד) | |
| שְׁמוּרִים בְּצֹל רֶם עַל כָּל אֵל | יִשְׂרָאֵל, |
| תִּגִּיתִי בְּשִׁיר לְרוּעָה יִשְׂרָאֵל, | |
| "חִדְּלוּ פְּרִזּוֹן בְּיִשְׂרָאֵל" (שופ' ה, ז) | 210 |

198 נְדוּחִיָּה יִקְבֹּץ עַל פִּי יִש' נו, ח. 201 בְּשָׁשִׁים אוֹתִיּוֹת הִשְׁווּ שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה ג, ו: הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שָׁשִׁים גְּבוּרִים סָבִיב לֵה (ש"ה"ש ג, ז) ... אֵלֹהִים שָׁשִׁים אוֹתִיּוֹת שֶׁבְּבִרְכַּת כְּהֻנָּה. 205 קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל עַל פִּי תה' כב, ד. 206 רָמִי קוֹמַת עַל פִּי יִש' י, לג. 208 רֶם עַל כָּל עַל פִּי תה' קיג, ד.

| | |
|--|----------------------|
| תְּכוֹנָן וּתְחַדֵּשׁ אֲרָמוֹנַי | אֶפְרָיִן |
| שֵׁם חֲדָשׁ תִּקְרָא לְהַמוֹנִי | |
| רְאוּיָה פָּנֵי מְשִׁיחַ אֲמוֹנִי | וְתֹשֶׁר |
| "וְהָרִיחוּ בִּירְאָת יי'" (יש' יא, ג) | |
| קוֹמֶם מְנוֹטְעֵי נַעֲמָנִי | עֲמוּדָיו 215 |
| צוֹמְחִים עַל מִימֵי נַחַל עֲדָנִי | |
| פָּרַע מִמַּעֲנֵי | בַּפָּרַע פְּרִיעוֹת |
| "אֲנֹכִי אֶשְׁמַח בִּיי'" (תה' קד, לד) | |
| עֲטָרַת מְשֹׁרְתֵי דוֹכָנִי | צִאֲיָה וְרֹאֲיָנָה |
| סִגְנִי בְּנֵי צִדּוֹק מִקְרִיבֵי קִרְבָּנִי | 220 |
| נוֹאֵם נִיגוֹנִי | שְׁמַעוּ מְלָכִים |
| "כֹּה אָמַר הָאֵל יי'" (יש' מב, ה) | |
| מַחֵץ פֶּאֶתִי מַעֲנֵי | יי' |
| לוֹמְדֵי דָתוֹ שְׁרוּ בְּעֲנִינֵי | |
| "יְמִינְךָ יי'" (שמ' טו, ו) | 225 |

212 שם חדש תקרא על פי יש' סב, ב. 215 מנטעי נעמני על פי יש' ז, י. 216 נחל עדני על פי תה' לו, ט.
 219–220 משרתי דוכני סגני בני צדוק מקריבי קרבני שלושה כינויים לכוהנים. 223 מחץ פאתי על פי
 במ' כד, יז.

| | |
|-----------------|---|
| הַנֶּזֶק יָפָה | כָּלוּלָה בְּתַרְשִׁישִׁים |
| י' | יוֹנָה תִּמָּה מְסוּגָה בִּיד קְדִישִׁים טָהוֹר כְּנִגְלָה לְהוֹצִיא זָרַע קְדוּשִׁים [מִיד] "הַמְטָהֲרִים וְהַמְ[ת] קְדָשִׁים" (על פי יש' סו, יז) |
| שִׁינִיךְ 230 | חֲשִׁים טַעֲמֵי קִידוּשִׁים זֶמֶר מְרַנְנִים וְשִׁירֹת רוּחָשִׁים וּגְבָעוֹת יִטְפוּ עֲסִיס לְעִידוֹן קְדוּשִׁים הָרִים "גְּדוּלִים מַעֲשֶׂה יי' דְּרוּשִׁים" (תה' קיא, ב) |
| כָּחוּט 235 | הַשְׁנִי שִׁפְתוֹתֶיךָ חֲשִׁים דְּבַר תַּעֲשֶׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה מִפְּרִישִׁים גִּשּׁוֹ לְחֻבֵּל צֶאֱן קְדָשִׁים בִּימֵי שְׁמֹגֶר [לולִי] "אֵל נֶעְרַץ בְּסוּד קְדוּשִׁים" (תה' פט, ח) |
| קִידוּשִׁים 240 | בְּסוּדֶךָ הוֹגִים וְדוֹרְשִׁים אֲבָד תֵּאבֵד עִם מֵאֲלָפֵי תוֹרוֹת חֲדָשִׁים "בְּחֹר אֱלֹהִים חֲדָשִׁים" (שופ' ה, ח) |

227 יונה תמה על פי שה"ש ה, ב ועוד. 230 טעמי הכוונה למצוות. 232 הרים וגבעות יטפו עסיס על פי יואל ד, יח. לעידון קדושים לשמחתם של ישראל. 235 דבר תעשה ולא תעשה השוו לעיל טור 55. 236 צאן קדשים על פי יח' לו, לח.

| | |
|---|-----------------------------|
| אֶצְתִּי לְרוּמְמִיךְ | כְּמִגְדֵּל דָּוִד |
| בְּמִקְהֵלוֹת קְדוּשִׁים נִשְׁאַתִּי אִימִיךְ | |
| נַעֲשׂוּ כָּל מִתְקוּמְמִיךְ | חֲדָלוּ |
| "יִצְאָתָה לְיִשַׁע עִמָּיךְ" (חב' ג, יג) | |
| דִּצְתִּי לְקִנּוֹת לְתַעֲצוּמִיךְ | שְׁנֵי שְׂדֵיךְ 245 |
| הָאֲמֻנָתִים לְשִׁלְחָם לְיִשַׁע תְּמִימִיךְ | |
| וַיִּקָּם דְּבָרוֹ לְהִנְעִימִיךְ | יְבַחֵר אֱלֹהִים חֲדָשִׁים, |
| "עֲזְרִינוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵינוּ עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמֶךְ" | |
| (תה' עט, ט) | |
| זִמְנָתִי לְרוּמְמִיךְ | עַד שְׁיִפּוֹחַ הַיּוֹם |
| חִקְתָּהּ יְשׁוּעָה לְזָרַע רְחוּמְיִיךְ | 250 |
| טְהוּרִים אֲשֶׁר פָּדִיתָ בְּעֶצְמִיךְ | לְבִי לְחוּקְקִי |
| "גָּאֻלָּתְךָ בְּזָרוּעַ עִמָּיךְ" (תה' עז, טז) | |
| יִתְּנוּ יַחַד כְּבוֹד לְשְׁמֶךְ | עִמָּיךְ |
| כְּיוֹם טִיבָעָ[ת] צָר בְּגוֹדֶל זַעֲמֶיךְ | |
| "וַיִּבְרֹב גְּאוּנְךָ תִּהְיֶה קִמְיֶיךָ" (שמ' טו, ז) | 255 |

241 אצתי מיהרתי. 242 נשאתי אימך על פי תה' פח, טז. 245 שני שדיך משה ואהרן, והשוו שיר השירים רבה ד, ד. דצתי שמחתי. לתעצומיך לגדולתך. 246 לשלחם את משה ואהרן. 249 זימנתי קבעתי. 251 טהורים כינוי לישראל.

| | | |
|---|----------------------------------|-----|
| לִוְהַגִּית שִׁיר לְאֵל | כִּוְלֵךְ יָפָה | |
| מִפְאֲרֵת וְאוֹמֶרֶת אֵין כָּאֵל | | |
| נוֹעֲדִים לְהִיגָאֵל | רוֹכְבֵי אֲתוֹנוֹת צַחֲיוֹרוֹתִי | |
| "כָּעֵת יֹאמֶר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל" (במ' כג, כג) | | |
| סְמוּכָה בְּדִבְרֵי אֵל | אֶתִּי מְלַבֵּנוֹן | 260 |
| עֲזֹרָה בְּשֵׁם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל | | |
| פֶּרֶשׁ וְרוֹמִי קֶשֶׁת [בְּרַחַת] לְאֶרִיאֵל | מִקּוֹל | |
| "וְהִקְדִּישׁוּ אֶת קְדוֹשׁ יַעֲקֹב וְאֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל" | | |
| (יש' כט, כג) | | |
| צְרוּפָה בְּאִמְרֵת [אֵל] | לְבַבְתִּינִי | |
| [ק..] עוֹד אֲשַׁן] בְּ אֵל הָרַ יִשְׂרָאֵל | | 265 |
| רְטוּשָׁה וְקִדְמִי לְאֵל | עוֹרֵי עוֹרִי | |
| "לְמָה תֹאמַר יַעֲקֹב [וְתִדְבֹּר] יִשְׂרָאֵל" | | |
| (יש' מ, כז) | | |
| שְׁבַחֲךָ בְּפִיהֶם יוֹם וָגַם לַיִל | יִשְׂרָאֵלִי | |
| תּוֹפִיעַ אוֹרֵךְ וְתוֹדֵחַ לְאֶרִיאֵל | | |
| "לְבִי לְחֻקְקֵי [יִשְׂרָאֵל]" (שופ' ה, ט) | | 270 |

257 אין כאל על פי דב' לג, כו. 262 מקול פרש ורומי קשת ברחת על פי יר' ד, כט. 264 צרופה באמרת ...
אל על פי תה' יח, לא. 269 תופיע אורך על פי איוב לז, טו.

| | |
|----------------------|--|
| מה יפּו | תמּימִיד יוצאִי צְהָרִים |
| אַז | שְׁלִשִּׁים וָאַרְבַּע מֵאוֹת גָּרְתִי בְּמִצְרַיִם רְאָה שׁוֹכֵן שָׁמַיִם ”מָה אֶעֱשֶׂה לָּךְ אֶפְרַיִם” (הושׁ’ ו, ד) |
| 275 נופֶת תטופֶּנָּה | קְרִיאָתְךָ כְּנַחֲלֵי מַיִם צָרָה תִּקּוּם פְּעָמַיִם פְּדוּתָם יְחִישׁ מִשְׁמַיִם ”בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מִיִּם” (זכ’ יד, ח) |
| 280 גֵּן נְעוּל | עֵיטָרֵנִי מִזְרִיחַ מְאוּרָ[ים] סְגוּלַת רַעֲיִיתִי כְּשׁוֹרְרָה שִׁירִיִּים נוֹעַ[דָּה] לְקַבֵּל שְׁבוּיֹת שָׁמַיִם ”כֵּן יִגַּן יְיָ צְבָא[וֹת] עַל יְרוּשָׁלַיִם” (ישׁ’ לא, ה) |
| 285 יְרוּשָׁלַיִם | מְהֵרָה תִּכְוֶנֶנָּה לְמִי[סָד זְבוּל] פְּעָמַיִם לְהִרְאוֹת[ם] נִפְלְאוֹת כִּי־צִיָּאת מִצְרַיִם ”וּבְרוּחַ אֶפְדֹּךְ נִעְרְמוּ מִיִּם” (שׁמ’ טו, ח) |

271 יוצאי צהרים כינוי לישראל על פי מל"א כ, טז. 272 שלשים וארבע מאות גרתי במצרים על פי שם' יב, מ. 273 שוכן שמים כינוי לאל. 276 צרה תקום פעמים על פי נחום א, ט. 279 מזריח מאורים כינוי לאל. מאורים שמש וירח. 280 שיריים שירת הים ושירת דבורה. 281 שבויֹת שמים כינוי לתורה על פי תה' סח, יט, והשוו שמות רבה כח, א. 283 למייסד זבול פעמים כינוי לאל שהכין את הבית הראשון ואת השני.

| | |
|---------------------|--|
| שְׁלַחֶיךָ | כִּיּוֹם צִאתְכֶם הִזְהַרְתִּים אֶזְהָרוֹת |
| לְמָה יִשְׁבֶּתָה | יְשָׁרִים מִשְׁמַחֵי לֵב עֵינַיִם מְאִירוֹת |
| | טוֹב רוֹאֵי בֵּין עוֹבְדֵי אֲשִׁירוֹת |
| | "אֲמָרוֹת יִי' אֲמָרִירוֹת, טְהִירוֹת" (תה' יב, ז) |
| נָרַד וְכָרְכֶם 290 | חֲכָמִי דְתוֹתֶיךָ מוֹנְהָרוֹת |
| | זוֹמְנוֹ לְלַמֵּד חוֹקֵי טְמָאוֹת וְטְהָרוֹת |
| גִּלְעָד | וּבִשָּׁן וְכָרְמָ[ל] הַמוֹקְשָׁרוֹת |
| | "נִשְׂאוּ נְהָרוֹת יִי' נִשְׂאוּ נְהִירוֹת" |
| | (תה' צג, ג) |
| מַעֲיֵן גָּנִים 295 | הַנִּמְשָׁךְ מִבֵּית הַבְּחִירוֹת |
| | [ד..] פִּירוֹתָיו יִנְחִילוּ לְדוֹרוֹת |
| זְבוּלָן | גִּידֵל בְּחוּף יָמִים וּנְהָרוֹת |
| | "אֵלֶּה הַחֲקִים וְהַמְשִׁיפִּים, וְהַתִּירוֹת" |
| | (ויק' כו, מו) |
| [וְהַתּוֹרִירוֹת] | בְּצוּי אֶזְהָרוֹת |
| | אֲזִי יִשִּׁירוּ בְּתוֹפִים וְכִנּוֹרוֹת |
| 300 | "רוֹכְבֵי אֶתּוֹנוֹת צְחֹרוֹת" (שופ' ה, י) |

287 ישרים משמחי לב עינים מאירות על פי תה' יט, ט. 288 טוב רואי על פי שמ"א טז, יב. עובדי אשירות כינוי לאומות. 292 גלעד ובשן וכרמל כינוי לארץ ישראל. ובשן וכרמל על פי יש' לג, ט. 296 זבולן ... בחוף ימים על פי בר' מט, יג. 299 בתופים וכנורות על פי יש' ל, לב.

| | |
|--|--|
| <p>אום פֿדוּיָהּ מַעַם מַחוּלָּל בּוֹאִי וְהִבִּיאִי אֶל הָר מוֹתָלָל גְּבוּרִים עָלֶי כְּרֵהֵב הַנִּסְלָל "[כֹּאֲ]שֶׁר יִבְעַר הַגָּלָל" (מל"א יד, י)</p> | <p>[עוּרִי] בָּאוּ</p> |
| <p>דּוֹרֶשֶׁת שִׁיר לְמַלְכָּךְ לְהַתְהַלָּל הָאֵל הַמְרוֹמָם וְהַמְהוּלָּל [וְאַרְץ] כָּל מַעֲשֵׂיךָ וּבָם אֶתְהַלָּל "גָּדוֹל יי' וּמְהוּלָּל" (תה' צו, ד)</p> | <p>בָּאתִי 305 מִן שָׁמַיִם</p> |
| <p>זַעֲתִי מִרְאוֹת יוֹם נִפְּלִית חָלָל [נִבְהַלְתִּי] מִחֲלוֹק שָׁלָל טִיבְעָ[ם] יוֹם אֲשֶׁר הִגָּלָל "וְקִידְשִׁיתִי אֶתִּי שְׁמִי הַגָּדוֹל הַמְּחוּלָּל" (יח' לו, כג)</p> | <p>אָנִי 310 נָחַל קִישׁוֹן</p> |
| <p>[..] מִיַּד צָרִים וְכָל זֶר אוֹמְלָל כִּפְרָשׁוֹ (ו)רִשְׁתָּם לְהַרְבוֹת חָלָל "אָמַר אוֹיֵב אֶיִרְדּוּהִי אִישִׁיגִי אֶיִחַלְקִי שָׁלָל" (שמ' טו, ט)</p> | <p>[הַמְּחוּלָּל] 315</p> |

301 מעם מחולל הכוונה למצרים. 302 מותלל גבוה. 303 כרהב הנסלל הכוונה לים סוף.

309 זעתי הזדעזעתי. נפילת חלל על פי יח' ו, ז.

| | |
|-----------------------------|---|
| פִּשְׁטוֹתִי אֶת כְּתָנֹתַי | לְהַחֲרִיב אוֹיְבֵי |
| אֶז הַלְמוּ | מֵאֲרִיכִי מַעֲנִית כָּחֹל מִיָּם רַבִּים |
| | נוֹעֲזִים וְכַפְשָׁתָה כְּבִים |
| | "וּמִצְדִּיקֵי הָרַבִּים כְּכֹכְבִּים" (דנ' יב, ג) |
| דוֹדִי 320 | סָח לִי אֲמָרִים עֲרִיבִים |
| | עוֹרְכִים שִׁיר בְּשַׁעַר בֵּת רַבִּים |
| אֲרוֹ מְרוֹז | פָּעַל לְאֵילַת אֲהָבִים |
| | "הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגִנֹּתֶי, חֲבִירִים, מְקַשִּׁיבִים," |
| | (שה"ש ח, יג) |
| קִמְתִּי 325 | צִפִּיתִי בְּשַׁעַר נְתִיבִים |
| | קִהְלִיךְ אֲשֶׁר הֵם צוֹמְחִים כְּעֶרְבִים |
| תְּבוֹרֵךְ | רְחוּמִים מְתַעֲלָסִים בְּאֲהָבִים |
| | "לְרִיחַ שְׁמֹנֶה טוֹבִים" (שה"ש א, ג) |
| טוֹבִים 330 | שׁוֹרְרוֹךְ בְּרוּחַ נְדִיבִים |
| | תִּזְכּוֹר צֶאֱתָם אַחֲרֶיךָ לְאֶרֶץ תְּלָאוּבִים |
| | "מִקּוֹל מְחַצְצִים בֵּין מִשְׁאֲבִים" (שופ' ה, יא) |

317 מאריכי מענית על פי תה' קכט, ג. 318 וכפשתה כבים על פי יש' מג, יז. נועזים כינוי למצרים.

321 בשער בת רבים על פי שה"ש ז, ה. 322 לאיילת אהבים על פי מש' ה, יט. 325 צומחים כערבים על פי

יש' מד, ד. 326 מלעלסים באהבים על פי מש' ז, יח. 329 לארץ תלאובים על פי הוש' יג, ה.

תהלה לאל חי וְקַיִים פְּתַחְתִּי
 שִׁירָה חֲדָשָׁה [...] יָם
 רִינַת אֵל מִבֵּית מַאֲוִים מִיָּם
 "וְהָיָה מִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם"
 (הוש' ב, א)

קָמִים לל[...]. עַל יָם 335 [מִצְאוֹנִי]
 צוּר בְּחֶסְדּוֹ הַטְּבִיעֵם בְּיָם
 פָּרָשָׁה בְּתַפְלָה בְּדָבָר מְסוּיָם יָדָה
 "[אֵתָה] פּוֹרֶרֶת בְּעֶזֶךְ יָם" (תה' עד, יג)

עֲדָרֵי עוֹרְכֵי שִׁיר בְּהִיגוּיָם הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם
 [סִי..] לְבַל תַּעֲוֹרְרוּ עַד יְסוּיָם 340
 נוּפֵץ [נִלְכָּד] בִּיּוֹרְדֵי יָם בֵּין רִגְלֶיהָ
 "חֹל שְׁמַתִּי גָבּוֹל לְיָם" (על פי יר' ה, כב)

מַחֵץ פְּאֵתִי עִם מְשׁוּלִים כְּיָם [לְיָם]
 לַפְּנוֹת בְּקֶרֶשׁ לְאִיתָנוּ יָם
 "נִשְׁפָּת בְּרוּחַךְ כְּסִימוֹ יָם" (שמ' טו, י) 345

333 מבית מאוים כינוי למקדש על פי תה' קלב, יג. 340 סי.. אולי יש לגרוס: סיום. 341 ביוירי ים על פי יש' מב, י ועוד. 343 מחץ פאתי על פי במ' כד, יז. 344 לפנות בקר שב לאיתנו ים על פי שמ' יד, כז.

| | |
|--------------|--|
| מה דודך מדוד | כלה בחורה |
| | [י..] נאנה ושחורה |
| בעד | טהורים קמתי לפארה |
| | "עמו עוז וגבורה" (על פי איוב יב, יג; טז) |
| 350 דודי | חקק מיושרה |
| | זוהרת לכל עינים מאירה |
| חקמות שרותיה | וועדו לחברה |
| | "תיודה וקול זמרה" (יש' נא, ג) |
| ראשו | הדור בקדושה ובטהרה |
| 355 | דרכיו דרך ישרה |
| כן יאבדו כל | גוי ועם עובדי אשירה |
| | "לפני בא יום יי' הגידול, והנורא" |
| | (מלאכי ג, כג) |
| והנורא | בנווך תמיד נחדש שירה וזמרה |
| | אז יאדירוך בשפה ברורה |
| 360 | "עורי עורי דבורה" (שופ' ה, יב) |

347 נאווה ושחורה על פי שה"ש א, ה. 350 מיושרה כינוי לתורה. 355 דרך ישרה על פי תה' קז, ז ועוד.

358 בנווך בבית המקדש. 359 בשפה ברורה על פי צפ' ג, ט.

| | |
|--------------|---|
| עֵינָיו | אֵל בְּרַחֲמָיו הִשְׁקִיף עַל זֶרַע אֵיתָנִי |
| וַיֹּשֶׁעַ | בַּיּוֹם רְדוּף צָרִי וּמַעֲנִי גְּאוּלִּים יוֹם גָּאוֹ גָּאָה בְּסוּטָנִי "אֵין כְּמוֹךָ בָּאֱלֹהִים יי'" (תה' פו, ח) |
| לַחֲיוֹ 365 | דוֹבְרוֹת לְדוֹץ א[...נִי] הוֹגוֹת חֲזוֹן עַל יְדֵי חֲזוֹנִי וּלְדֵי שׁוֹפְכֵי תַחֲנוּנִי "מָה רַבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ יי'" (תה' קד, כד) |
| [יָדִיו] 370 | זוֹרְזוֹ לְהַצִּיל אָמוּנִי חָשׁ לִי יֵשַׁע כְּהַקְשִׁיב רִינוּנִי (טהור) [טוֹבִיָּה וְעַ] מו [...] פְּדִיוֹנִי "מ[ה] ג[וֹ]לְדוֹ מַעֲשֵׂיךָ יי'" (תה' צב, ו) |
| יִי | יִצְדָּקוּ וַיִּתְהַלְלוּ בּוֹ כָּל זֶרַע הַמוֹנִי כִּיּוֹם עָלוּתָם מִיָּם אָמְרוּ גְּאוּלִּי יי' "מִי כְמוֹכָה בָּאֱלֹהִים יי'" (שמ' טו, יא) |
| 375 | |

363 גאו גאה על פי שמ' טו, א. 371 טוביה כינוי למשה, והשוו ויקרא רבה א, ג, מהד' מרגליות, עמ' יא.

| | |
|------------------|---|
| שוקיו | להעלות להם מרום הרים מרום וקדוש שמו מזכירים נ(ו)אמו קהל ישרים "היושבת בגנים חבירים" (שה"ש ח, יג) |
| עזי | |
| 380 חכו ממתקים | סוחחי שירים עונים לו שבח [מפ]ארים פדה והשקית זרע נבחרים "מה נאוו על ההרים" (יש' נב, ז) |
| 385 אנה הלך דודך | צביה מנעמת שירים קרא דודי דרור לקבץ נפזרים ריצץ במצלול גזרים "לכה דודי נצא השידה נלינה בכפירים" (שה"ש ז, יב) |
| 390 בכפירים | שאגו עלי כפירים תאבד מאדום וישמעאל יושבי כרכים ועירים וכפירים "אז ירד שריד לאדירים" (שופ' ה, יג) |

| | |
|--|---------------------|
| תִּיכֵן בְּלַחוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ | דודי |
| שִׁירוֹת הַשְּׁמִיעוּ מִכֶּנֶף הָאָרֶץ | |
| רָגְשׁוּ בָּם צָרִים כְּנִפְרָצוֹ [בְּ]פֶרֶץ | תהומות |
| "וּנְפֻצוֹת יְהוּדָה יִקְבֹּץ מֵאִירְבָּעִי כְּנִיפּוֹתֵי הָאָרֶץ" | |
| (יש' יא, יב) | |
| קִרְאִי קָשׁוּב וְהַעֲלֵנִי מֵעַמִּי אֶרֶץ | אָנִי 395 |
| צוּר בְּחֶסְדּוֹ יִרְאֵנִי מְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ | |
| פְּלֹאוֹת הַרְבֵּתָה בְּמֶרֶץ | מִיָּנֶה יי' |
| "שִׁירוֹ לִי' כָּל הָאָרֶץ" (תה' צו, א) | |
| עֲלִיתִיד יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ | יָפָה אֶת רַעֲיָתִי |
| שְׁמַתִּיד לִי גוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ | 400 |
| נִפְלְאוֹתֵי אֶקִּימָד מַעֲפֵר אֶרֶץ | וּבְרֹב |
| "כֹּל יוֹשְׁבֵי תֵבֶל וְשִׁוְכֵנֶי אֶרֶץ" (יש' יח, ג) | |
| מִקְצָפָךְ אֲדוֹן תִּרְעַשׁ בְּהֶרֶץ | אֶרֶץ |
| לִפְנֵי יי' כִּי בָא לְשֹׁפֵט אֶת הָאֶרֶץ | |
| "נִטִּיתָ מִיָּנֶה תִבְלַעְמוּ אֶרֶץ" (שמ' טו, יב) | 405 |

392 מכנף הארץ על פי יש' כד, טז. 396 משוש כל הארץ על פי תה' מוח, ג. 400 גוי אחד בארץ על פי שמ"ב ז, כג ועוד. 403 ארץ מקצפך ... תרעש על פי יר' י, י. אדון כינוי לאל. 404 לפני יי' כי בא לשפט את הארץ על פי תה' צו, יג.

| | |
|---|-----------------------------------|
| קְלוּלָה מִצָּר הַדּוּלֵק | הָסָבִי עֵינַיִךְ |
| יוֹם [...] ... לֵק] | |
| [ט..] כָּל בּוֹלֵק וּמוֹלֵק וְעוֹלֵק | [וּבְרוּחַ] |
| "גָּבַל וְעָמוֹן וְעָמְלָק" (תה' פג, ח) | |
| ח[ר]קְתִּי לְנִחְלָה וְחָלֵק | שִׁינִיךְ 410 |
| [ז..] עַתָּה קָמוּ עָלַי לְהִמָּלֵק | |
| וְשָׁלַל אֲחֵלֵק | אָמַר אוֹיֵב אֶרְיָדוֹף אֲשֵׁיגִי |
| "פָּקַדְתִּי אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה עָמְלָק" (שמ"א טו, ב) | |
| הָרִמּוֹן יִפְלַח לֵב הַלֵּץ [הַצָּר] הַדּוּלֵק | כָּפָלַח |
| דָּחוּף יִדְחֲפוּ נִינִי שְׁעִיר וְעָמְלָק | 415 |
| גִּידְעָתָּ אָגַג וְעָמְלָק | [נִשְׁפָּתָה] בְּרוּחֲךָ |
| "עַתָּה לָךְ וְהִכִּיתָהּ אֶת עָמְלָק" (שמ"א טו, ג) | |
| בָּאֵשׁ הוּא וְגִיזְעוּ [תִּדְלָק] | עָמְלָקִי |
| אֲבָד תֵּאבֹד אֱלֹפִי אֱלִיפָז [שְׁעִיר] וְעָמְלָק | |
| "מִנִּי אֶפְיָרִים שְׂרָשָׁם בְּעָמְלָק" (שופ' ה, יד) | 420 |

408 בולק ומולק ועולק שלושה כינויים לאויב. 411 להמלק להתז את ראשי. 419 אלופי אליפז על פי בר' לו, טז.

| | |
|-------------------|--|
| שָׁשִׁים | אומות מִפְּחָדֶךָ הִרְגָּזוּ |
| מִי כְּמִכָּה | בְּכֵן שְׁמוֹנִים יִיחֲתוּ וַיִּרְגָּזוּ [ג..] מֵאִמָּתְךָ חֵיל יֶאֱחָזוּ "אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּ אֶת שְׁמֶךָ וַיִּרְגָּזוּ" (על פי דב' ב, כה) |
| 425 אַחַת הִיא | דְּרוּכָה וּמִמֶּךָ הִפְחָזוּ הַדּוּרָה שְׁמוּרָה וּבְצִילֶךָ יַעֲזְרוּ וְצָרִים הִרְגָּזוּ |
| נְטִיתָ יְמִינֶךָ | "עַד מָתִי רְשָׁעִים יַעֲלוּזוּ" (תה' צד, ג) |
| מִי זֹאת | זְקוּפָה קְרוּאָה עִם זֹו |
| 430 | חֻקְתָּה יְצָרְתִּי לִי וּבְטוֹבֶךָ יַעֲלָזוּ טְהוּרִים וּבְחֻסְדֶּךָ הִחֲרָזוּ |
| נְחִיתָ | "וּמוֹסְדֵי הָרִים יִרְגָּזוּ" (תה' יח, ח) |
| יִרְגָּזוּ | יּוֹעֲצֵי רַע אֲשֶׁר חֲשָׁבוּ וּפְחָזוּ כִּיּוֹם הוֹשַׁעְתָּה עִמָּךְ וּבִשְׁמֶךָ עֲלָזוּ |
| 435 | "נְחִיתָ בְּחֻסְדֶּךָ עִם זֹו" (שמ' טו, יג) |

421 שָׁשִׁים אומות שיצאו משלושת האבות. השוו שיר השירים רבה ו, ח. 422 שמונים פילגשים. השוו שיר השירים רבה שם. 423 חיל יאחזו על פי שמ' טו, יד. 425 הפחזו פחדו, והשוו בר' מט, ד. 429–430 עם זו ... יצרתי לי על פי יש' מג, כא. 431 החרזו התחברו.

| | |
|---|--------------------|
| לִירֹד בְּתַפְאָרָה | אֶל גִּינַת אֲגוֹז |
| מְנוּי כְּכּוֹכְבִּים אֶל בִּישָׁם עֶטְרָה | |
| נְאוּמָךְ אֲחֻזָּתָם חֵיל וּמוֹרָא | שְׁמָעוּ עָמִים |
| "לֵךְ זְרוּעַ עִם גְּבוּיָהָ" (תה' פט, יד) | |
| סְלוֹל דְּרָכֵי הַמְּסוּתָרָה | 440 לא יִדְעָתִי |
| עַתָּה קָמוּ עָלַי עֲרִיצִים פּוֹרְצֵי גְדִירָה | |
| [פ... .. רה] | [אז] |
| "[נִעְצָת נִפְתָּ] לִים נִמְהָרָה" (איוב ה, יג) | |
| צְנוּעָה לְאִיּוֹם וְנוֹרָא | שׁוּבֵי שׁוּבֵי |
| [ק... ..] וְיִקְדָּמִי עֲתִירָה | 445 |
| ר[ו]צִי בְּזַעַם וְעִבְיָהָ | תָּפַל |
| "הָאֵל הַגִּידוּלִי הַגִּבּוֹרִי וְהַנּוֹרָא" (דב' י, יז) | |
| שׁוֹנֵעַת יָפָה וּבָרָה | וְהַנּוֹרָא |
| תִּכְחִיד שׁוֹטְנֵיָה כִּיבִין כְּסִי[ס]רָא | |
| "וְשָׂרִי בִישָׁשְׁכָר [עִם דְּבוּ]רָה" (שופ' ה, טו) | 450 |

437 מְנוּי כְּכּוֹכְבִּים כינוי לישראל על פי בר' כב, יז ותה' קמז, ד. בישם כנראה במובן: קישט. 438 אחזתם

חיל על פי שמ' טו, יד. 444 לאיום ונורא כינוי לאל על פי חב' א, ז. 448 יפה וברה על פי שה"ש ו, י.

449 כיבין כסיסרא השוו לעיל טור 28.

| | |
|----------------|---|
| מה יפו | תמימך משלשי פעמים |
| תביאמו | שגיוני מל[ה] זה [...]נות מקימים |
| | רם לבנוי כמו רמים |
| | "מלכותך מלכות כל עולמים" (תה' קמה, יג) |
| 455 [שדרך] | קנוית קדם תענוג לתמימים |
| | צופיד נשאו קול יחד מרומים |
| י' | [פ.. ר]עש לגאולת תמימים |
| | "ישראל נושע ביי' תשיועת עולמים" |
| | (יש' מה, יז) |
| שני שדיך | ערוגות ריקחי בשמים |
| 460 | סמכות מר דרור קטורת סמים |
| למנצח לעבד יי' | נמו תמימים |
| | "הללו את יי' מן השמים, הללוהו במירומים" |
| | (תה' קמח, א) |
| במירומים | משלך אל רם על רמים |
| | לשלם לאדומים שנת שילומים |
| 465 | "שמעו עמים" (שמ' טו, יד) |

451 משלשי פעמים עולי רגל שלוש פעמים בשנה. 452 שגיוני מילה דברי שיר. 453 לבנוי כמו רמים כינוי למקדש על פי תה' עח, סט. 455 שדרך הכוונה לסנהדרין, מצוות התורה. והשוו שיר השירים רבה ז, ג. קנוית קדם כינוי לישראל על פי שמ' טו, טז. 456 צופיד נשאו קול יחד על פי יש' נב, ט. 459 ערוגות ... בשמים על פי שה"ש ו, ב. 460 מר דרור על פי שמ' ל, כג. קטורת סמים על פי שמ' ל, ז ועוד. 464 שנת שילומים על פי יש' לד, ח.

| | |
|-------------------------------|--|
| צוֹאֲרֵךְ כְּמִגְדֵּל הַשָּׁן | כְּנִמְתָּה לְאֱלֹהֵי רְבוּתִים |
| וַיֹּאמֶר אֶרְחֻמֶּךָ | יוֹנָה תִּמָּה תִּבְנֶה לָּהּ טִירוֹתִים |
| | טְהוֹרֵי שְׁפָתוֹתִים |
| | "בּוֹרָא נִיב שְׁפָתִים" (יש' נז, יט) |
| רֹאשֶׁךְ | חֲקוּק כָּעַל לִוְחוֹתִים |
| יִי' סִלְעִי | זֹהֲרֶךָ הִבְהִיק בְּלִמּוֹד דְּתוֹתִים |
| | וּמִצִּיּוֹדֵתִי יִצְלִנִי מִחֶרֶב פִּיפִּיּוֹתִים |
| | כִּי "אֲנִי עָרַל שְׁפָתִים" (על פי שמ' ו, ל) |
| מֶה יָפִית | הַדּוֹרָה בְּלִוְחוֹת שְׁתִּים |
| מְהוֹלֵל אֶקְרָא יִי' | דְּרוֹשָׁה בְּנִבְלִים וּבְמִצְלֵתִים |
| | גְּבוּר בְּשְׁפָתִים |
| | בְּסֶךְ "מְזוֹקֶק שְׁבַעֲתִים" (תה' יב, ז) |
| שִׁיבְעָתִים, | בְּאִמְרוֹתֶיךָ חוֹקֵי דְתוֹתִים |
| | אֲז תִּרְחֹם [...] .. תִּים] |
| | "[לְמָה יִשְׁבְּתָה בֵּין הַ]מְשָׁפָתִים" (שופ' ה, טז) |

466 לאלהי רבותים על פי תה' סח, יח. 467 טירותים הכוונה לבית הראשון והבית השני. 471 דתותיים התורה שבכתב והתורה שבעל פה. 472 מחרב פיפיותים על פי תה' קמט, ו. 476 גבור בשפתים כינוי לאל.

| | | |
|---|--------------------|-----|
| אֶזְכִּיר צְדָקָת אָב מִקֶּדֶם לְקָדוֹם | זאת | |
| בְּיוֹם [יִשְׁטַמְנִי עַל שָׂרִי] אָדוֹם | | |
| גְּעִיית אָדוֹם | אָכַפּ [וְגִי] | |
| "הִלְעִיטְנִי נָא מִן הָאָדוֹם הָאֵדוֹם" | | |
| (בר' כה, ל) | | |
| דְּבַרְךָ וְלֹא אֶחְשֶׁה לְ[אָדוֹם] | אֲמַרְתִּי | 485 |
| הוּא יוֹם קָשָׁה עַל אָדוֹם | | |
| וְיוֹם נֶקֶם תִּבְיֵא עַל אָדוֹם | חֲבִלִי שְׂאוּל | |
| "כֹּה אָמַר יי' [עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי אָדוֹם]" | | |
| (עמוס א, יא) | | |
| זוֹרֵז אִם תִּשׁוּבָה יְקָדוֹם | וְחִכְךָ | |
| חֲרֵב שְׁטֵנָה תִּגְדַּד עַל אָדוֹם | | 490 |
| ט[...]. וְהָדוֹם | בְּצַר לִי אֶקְרָא | |
| "דוֹדִי צַח וְאָדוֹם" (שה"ש ה, י) | | |
| יְרַמֹּס עֲנִי רִגְלִי בְּאָדוֹם | וְאֵדוֹם | |
| כָּלָה חֲכָמָה וּתְבִינָה [אָדוֹם] | | |
| "אֲז נִבְהָלוּ אֱלֹהֵי אָדוֹם" (שם' טו, טו) | | 495 |

481 אב מקדם כינוי לאברהם. 491 והדום כינוי לארץ. 493 ירמוס עניי רגליו על פי יש' כו, ו.

| | |
|-------------------------|---|
| אָנִי | לְדוֹד אֶיחָד בְּכָל שָׁכֵן |
| | מְרוֹם הָרִים [...] ..כֵּן] |
| וְתִגְעַשׂ וְתִרְעַשׂ | נֹה תִנִּים מִמְּצוֹא מִסְכָּן |
| | "וּבֵל יֹאמֶר שָׁכֵן" (יש' לג, כד) |
| 500 לָכֶּה דוֹדִי | [סְתֵרִי] חֲדָרִיד לְשָׁכֵן |
| | עוֹז נֹתֵן עֲלִילוֹת תּוֹכֵן |
| עֵלָה עֵשֶׂן | פָּצְתִי בְּבִיתְךָ שִׁיכֵן |
| | "וּמִצָּא [בָּה] אִישׁ מִסְכָּן" (קה' ט, טו) |
| נִשְׁכִּימָה לְכָרְמִים | צָגְתִי לְהִתְכֵּן |
| 505 | קוֹמְמִיּוֹת יוֹלִיכִי לְעֵין כָּל שָׁכֵן |
| וַיֵּט שְׁמִיִּם | [ר..] עַל הָהָר לְשָׁכֵן |
| | "לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ וַיְהִי כֵן" (בר' א, טו) |
| כֵּן | שִׁילְמַת לְכָל מְלוֹה וּמִמְשָׁכֵן |
| | תִּמְכָּת עֶמֶךָ בְּבִיתְךָ לְשָׁכֵן |
| 510 | "גִּלְעָד בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן שָׁכֵן" (שופ' ה, יז) |

497 מְרוֹם כִּינוִי לֹאֵל. 498 נֹה תִנִּים עַל פִּי יֵשׁ' לְד, יג וְעוֹד. 501 עֲלִילוֹת תּוֹכֵן כִּינוִי לֹאֵל עַל פִּי שִׁמ' א ב, ג. 502 פָּצְתִי אִמְרָתִי. 504 צָגְתִי עִמְדָתִי. לְהִתְכֵּן שִׁיחָה נִכּוֹן וּמִתְאַיִם. 505 קוֹמְמִיּוֹת יוֹלִיכִי עַל פִּי וִיק' כו, יג. 506 הָהָר כִּנְרָאָה הַכוּוֹנָה לְהָר צִיּוֹן. 508 מְלוֹה וּמִמְשָׁכֵן לְצִירּוֹף הַשּׁוּוֹ מִשְׁנָה בְּבֹא מִצִּיעָא ט, יג.

| | |
|---------------------------------------|---------------|
| תפריח לזרע המיוחד | הדודאים |
| שחרית וערבית מתמידים לייחד לאחד | |
| רם ויתייחד | וירכב על כרוב |
| איתו "המשל ופחד" (איוב כה, ב) | |
| קשוב שיח [...] | מי יתנגד 515 |
| צוהלים [ואומרים] שבח בלב אחד | |
| פעולותיו מי לא יפחד | ישת חשך סתרו |
| "י' אחד" (זכ' יד, ט) | |
| ען אגור שכו[ל] דבר ממך לא אכחד | אנהגד |
| סדרי חכמה ילמדך [יחד] | 520 |
| נורא הוא על כל יתייחד | מנוגה |
| "ומי כעמך [פ]ישראל, גוי אחד" | |
| (שמ"ב ז, כג) | |
| מרום הוא [...] ממנו יפחד | איחד |
| להקדים יום נקם על אדום וישמעאל יחד | |
| "תפל עליהם [אימתה] ופחד" (שמ' טו, טז) | 525 |

511 לזרע המיוחד כינוי לישראל. 512 שחרית וערבית מתמידים לייחד לאחד השוו ע' הכהן, קדושתאותיו של ר' שלמה סולימן אלסנג'ארי למועדי השנה, עבודת דוקטור, האוניברסיטה העברית בירושלים, ב, עמ' 191: תמיד השכם והערב מתמידים ליחד לאחד. 519 ען אגור ענה שלמה, ועל פי מש' ל, א, והשוו שיר השירים רבה א, י. שכול דבר ממך לא אכחד על פי יר' לח, יד. 520 סדרי חכמה כינוי לתורה. 521 נורא כינוי לאל.

| | |
|---|--|
| שְׁמָאלוֹ | כִּלְלָ עַם מִתְיַחֲדִים לְדָרְשׁוֹ |
| וַיִּרְעַם | יְשָׁרִים וְתַמִּימִים [ח] שִׁים לְקִדְשׁוֹ |
| | טְמִיּאִים בְּגִחְלֵי אִשׁוֹ |
| | "הוֹשִׁיעָה לוֹ מִיָּנֹו וְזָרַע קִדְשׁוֹ" (תה' צח, א) |
| הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם | חֹקְקֵי דַת פִּירוּשׁוֹ |
| 530 | [כי] זָכַר יי' אֶת דְּבַר קִדְשׁוֹ |
| וַיִּשְׁלַח | וְוִתִּיק חֲצִיו עַל כָּל מַכְחִישׁוֹ |
| | "הִתְהַלְלוּ בְשֵׁם קִדְשׁוֹ" (תה' קה, ג) |
| מִי זֹאת | הַדּוֹרָה בְּבֵית מִקְדָּשׁוֹ |
| 535 | דוֹרֶשֶׁת שִׁיר חֲדָשׁ לְקִדְשׁוֹ |
| וַיִּרְאוּ | גוֹדֵל פְּעוּלוֹתָיו בְּחִצְרוֹת קִדְשׁוֹ |
| | "אֱלֹהִים דָּבַר בְּקִדְשׁוֹ" (תה' ס, ח) |
| בְּקִדְשׁוֹ | בִּיָּאֵר חוֹקֵי דַת [פִּירוּשׁוֹ] |
| | אֲזַ מֵאֲז אֲשׁוּרוּ וְאִדְרִישׁוֹ |
| 540 | "זְבוּלָן עִם חֶרֶף נִפְשׁוֹ" (שופ' ה, יח) |
| 528 טְמִיּאִים כִּינּוּי לַאֲוֻמוֹת. 531 זָכַר יי' אֶת דְּבַר קִדְשׁוֹ עַל פִּי תה' קה, מב. ווִתִּיק כִּינּוּי לַאֲל. | |
| 536 בְּחִצְרוֹת קִדְשׁוֹ עַל פִּי יֵשׁ' סב, ט. | |

| | |
|---------------------|--|
| שְׁיִמְנִי כַחוֹתֶם | אֶצְתִּי בְלִבִּי נִמְהָר |
| יִשְׁלַח | בְּ[עֵשׂ]וֹתְךָ נִרְאוֹת בְּיוֹם עֲמִידַת הָרָה גְּאוּלִּים וְיִזְהִירוּ כְּזוֹהָר |
| | "שְׂרָרְךָ אֲנִי הִסְהָר" (שה"ש ז, א) |
| מִיָּם 545 | דָּלָה דָּלָה זָרַע הַנִּבְחָר הַיֹּחֵק בְּמִזְגֵּי אֲנִי הִסְהָר וְיִכְחִיד כָּל עִם מוֹתָ[חָר] |
| יְצִילֵנִי | "הַגּוֹי הַמֵּר וְהַנִּמְהָר" (חב' א, ו) |
| אֲחוֹת לָנוּ | זֶהְרָה יִבְהִיק בְּזוֹהָר חֵישׁ יִשְׁעָה וְהִצָּהָר |
| 550 | טְהוּרִים לְקִבְצָם מִכָּל הָרָה וְהַמְשִׁכִּילִים יִזְהִירוּ כְּזוֹהָר" (דנ' יב, ג) |
| יְקַדְמוּנִי | |
| כְּזוֹהָרִי | יִזְהִירוּ תַּחַת הָהָר כְּנֶסֶם וְיִבְאֹו מִכָּל גְּבֻעָה וְהָרָה |
| 555 | "תִּבְיָאֵמוּ וְתִטְעֲמוּ בְּהָרָה" (שמ' טו, יז) |

541 בלבב נמהר על פי יש' לב, ד. 542 בעשותך נוראות יש' סד, ב. 543 ויזהירו כוזהר על פי דנ' יב, ג.

546 במזג אגן הסהר כינוי לסנהדרין, והשוו לעיל טור 455. 547 מותחר כמו: מתחרה. 550 והצהר אור

ישע. 553 תחת ההר על פי שמ' כד, ד.

| | |
|--|----------------------------|
| לְכֹדִיָּה צָרִים מִפְּרִיכִים | אִם חוֹמָה הִיא |
| מַעֲנִיָּה הִיוּ לָהּ צָנִינִים וְסָכִים | |
| נוֹרָא בְּמִלְאָכִים | וְיוֹצֵא[אֲנִי] לַמֶּרְחָב |
| "שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל עֲבָדוֹ אֲשֶׁר הִלֵּךְ (לפניו) | |
| חֲשִׁיכִים" (יש' ג, י) | |
| סָחָתִי בְּתוֹךְ עַם מִמְּלִיכִים | 560 אֲ[נִי] |
| עוֹרְכִים שִׁיר לְמֶלֶךְ הַמְּלָכִים | |
| [פ..] וְיוֹצִיאֲנִי מִמַּחְשָׁכִים | וְגַמְלִינִי יי' |
| "וְאֶדְבָּרָה בְּעֲדוֹתַיִךְ נֶגֶד מְלָכִים" | |
| (תה' קיט, מו) | |
| צָפוֹן לְעַם בְּרוּכִים[ים] | כֶּרֶם הָיָה |
| קִבְּצָם וַיֹּאֲתִיּוּ מִכָּל פִּינּוֹת וּדְרָכִים | 565 |
| רָעִים וְצָרִים יוֹכְחֵדוּ מִמִּדְּיָנָת עָרִים וּכְרָכִים | כִּי |
| "הַנּוֹתֵן תְּשׁוּעָה לְמְלָכִים" (תה' קמד, י) | |
| שָׁלֵם יוֹם נָקָם וְתִהְיוּכִים | לְמִיָּלָכִים, |
| תִּכְפֹּל מוֹסְרָם וְעַפְרֵהוּ יִהְיוּ מְלַחְכִּים | |
| "בָּאוּ מְלָכִים" (שופ' ה, יט) | 570 |

556 מפריכים משעבדים. 557 צנינים וסכים על פי במ' לג, נה. 558 נורא במלאכים כינוי לאל.

564 כרם הכוונה לשבטים. 569 מוסרם יסוריהם. ועפר יהיו מלחכים על פי תה' עב, ט ועוד.

| | |
|---|-----------------------------|
| תְּכוֹנָן וְשׁוֹמְרֵי פְּרִיָּדָה לְהַסְעֵד | כְּרָמִי |
| שֵׁם יְהוָה קְבוּעִים לְהַיָּעֵד | |
| רְאוּנוֹ שְׁמֵרְתִּי לְוָעֵד | כִּי כָל |
| "אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ עוֹלָם וָעֵד" (תה' מח, טו) | |
| קְרוּאָה בְּשֵׁם יוֹדֵעַ וָעֵד | הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגִינִים 575 |
| צְבִיָּה תַעֲלֵ לְאַרְצָה וְבָה תִּיָּוֵעֵד | |
| פְּקוּדֵיו מְלַחְמָעֵד | וְאֵהִי תָמִים עָמוֹ |
| "יִי' מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֵד" (תה' י, טז) | |
| עַד עֵת מוֹעֵד | בְּרַח דּוֹדִי |
| סִידוֹר קֶץ הַפְּלָאוֹת עַד יִתְוָעֵד | 580 |
| נוֹעַם מְאֻמְרוֹ לְוָעֵד | וַיֵּשֶׁב יִי' לִי |
| "[כִּי] עֵת לְחַנּוּנָה [כִּי בָּא מוֹעֵד]" (תה' קב, יד) | |
| [מ... נִית אַחֵר מוֹעֵד | [מוֹעֵד] |
| לְמוֹעֵד מוֹעֲדִים וְחֻצֵי מוֹעֵד | |
| "יִי' מֶלֶךְ לְעוֹלָם וָעֵד" (שמ' טו, יח) | 585 |
| 571 כְּרָמִי כִּינוֹי לְמִקְדָּשׁ. 573 רְאוּנוֹ שֶׁהֵם רְאוּיִים לוֹ. 575 יוֹדֵעַ וָעֵד עַל פִּי יִר' כֵּט, כֹּד. 576 צְבִיָּה כִּינוֹי לְיִשְׂרָאֵל. תַעֲלֵ תַעֲלָה. 577 מְלַחְמָעֵד בְּלִי לְהַכְשִׁיל. 580 קֶץ הַפְּלָאוֹת עַל פִּי דִנ' יב, ו. 584 לְמוֹעֵד מוֹעֲדִים וְחֻצֵי מוֹעֵד עַל פִּי דִנ' יב, ז. | |

| | | |
|--|-------------|-----|
| כִּלְלֶתָהּ שְׁמוֹת שָׁנִים עֶשֶׂר [שְׁבָטִים] הַחֲבוּבִים | [ע]לִיּוֹן | |
| יִיחַדְתָּם כְּשָׁנִים עֶשֶׂר כּוֹכָבִים | | |
| טוֹבֵת רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְלֹאֵי הַנְּאֻהָבִים | [עם] חֲסִיד | |
| טָלָה וְשׁוֹר וְתַאֲוָמִים זְרוּבָבִים | | |
| חֻקֶּיךָ יְהוּדָה דָּן וְנִפְתָּלִי הָעֲרִיבִים | [לו]מְדִי | 590 |
| זוֹהַר סֶרְטָן וְאַרְיֵה וּבִתּוּלָהּ [...]בִּים | | |
| וַיַּעֲדָתָה דְּרָכֶי נְתִיבִים | עַם נָבֵר | |
| "יַעֲלֶת חֹן אֵיילֶת אֲהָבִים" (על פי מִשׁ'ה, ה, יט) | | |
| הַדֶּרֶת גָּד [אֲשֶׁר] וְשִׁשְׁכָר הָאֲהוּבִים | יִשְׂרָאֵל | |
| דְּמִיוֹן מֵאֲזִנִּים עֶקְרֵב וְקִשָּׁת נְצוּבִים | | 595 |
| גְּדוֹל שׁוֹטֵר עִם לֶךְ אֲהוּבִים | כִּי אֶתָּה | |
| "הַטִּיבָה יִי' לְטוֹבִים" (תה' קכה, ד) | | |
| בְּרַךְ זְבוּלָן וַיּוֹסֶף וּבְנִימָן צוֹמְחִים כְּנֶעֱשִׂים | לְטוֹבִים, | |
| אֲשֶׁר דָּלִי וְגָדִי וְדָג הַצֶּפֶן לְאֲהוּבִים | | |
| "מִן שָׁמַיִם נִלְחָמוּ הַכּוֹכָבִים" (שופ' ה, כ) | | 600 |